



# KÖZGAZDÁSZ

A BUDAPESTI KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXXVIII. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM

ÁRA: 10 FORINT

1995. MÁRCIUS 4.

## Újabb próbarangsor készül

Jó, ha tudják a harmadévesek, hogy az évfolyamrangsor elkészítésével kapcsolatos minden határidőt órára, percre pontosan be kell tartaniuk. A rangsor lezárását, a felsőbb szintre való jelentkezéseket és a jövőre induló első évfolyam felvételiével kapcsolatos adminisztrációt egyszerre kell kezelnie az egyetem oktatási apparátusának, ami azzal jár, hogy akár egynapos csúszás kószot idézhet elő. Ez a legfontosabb tudnivaló a rangsorkészítéssel kapcsolatban, mondta érdeklődésünkre Csépai János oktatási és információs igazgató.

„A rangsor kialakítása feltételezi, hogy a diákok tudják, mit akarnak, és mindent megtesznek azért, hogy elérjék céljukat – mondta Csépai János. – Feltételezi tehát, hogy mindegyikük időben regisztráltatja pontot érő teljesítményeit, például tanulmányverseny-helyezését, vagy a nyelv-

gyűjtöttek össze, illetve, hogy az olykor hiányos adatok alapján hányadikok az évfolyamrangsorban. Kevesebb, mint egy tuhat reklamáció érkezett a pontok egyetemi nyilvántartásával kapcsolatban. Ezek egy része olyasmire hívta fel a figyelmet, amire a rangsorkészítő program kidolgozásakor nem gondoltak.

„Remélem, mindenki átnézte ezt a tavalyi értesítőt – mondta az oktatási igazgató. – Ennek alapján derül ki ugyanis, hogy az első két évben szerzett pontokat nyilvántartja-e az egyetemi apparátus, hogy nem történt-e ezekkel kapcsolatban adminisztrációs hiba. Nehezítene a munkánkat, ha az ezzel az időszakkal kapcsolatos reklamációkat is a harmadik év végén kellene lebonyolítanunk. Ezt megelőzendő márciusban megismételjük a próbarangsorolást, most már az 5. félév végéig regisztrált teljesítményekkel. Nagyon kérjük, hogy mindenki gondosan egyeztesse adatait, hogy a végső rangsor megjelenésekor már valóban csak azok a pontszámok bukjának ki, amelyek a 6. félév során merülnek fel, s ne a legszűkebb periódusban kelljen olyan észrevételekkel foglalkozni, amelyek már korábban rendezhetőek lettek volna.”

Egyébként – ugyancsak a próbarangsor tapasztalatai alapján – az észrevételek feldolgozásának gyorsítására – formanyomtatványt készítek. Ennek pontos kitöltésével könnyen megoldható a reklamációk elbírálása, amire

(Nőnapra, hóvirág helyett...)

## Shakespeare: Szonett XXIV.

Szemem a festőt játszotta, s szívem  
Lapjára karcolta be arcodat;  
Ott most testemmel én keretezem,  
S a távlat remek művészre mutat,  
Mert, hogy hová tett, azt is látni kell  
A képpel együtt s a művészen át:  
Keblemnek állított boltjába, mely  
Szemeiddel ablakozta magát.  
Más most, nézd, szemet hogy segít a szem:  
Az enyém rajzolta meg másodat,  
S a tiéd szívem ablaka, melyen,  
Gyönyörködni, rád-rádmosoly a nap.  
De egy varázs nincs meg e bölcs szemekben;  
Csak a láthatót festik, szívedet nem.

(Szabó Lőrinc fordítása)

## Mérlegen az első három év Diplomamunka tízezerért

A Forgó-bizottság megbízatása arra szól, hogy az első három év tapasztalatait értékelje, javaslatokkal álljon elő, amiket aztán a megfelelő fórumok mérlegelni fognak. A bizottság tagjai (Bedő Imre, Bakacsi Gyula, Bosnyák János, Erdélyi Sándor, Forgó Ferenc, Szabó Katalin, Szántó Zoltán, Vámosi Zsolt) kéthetente ülésnek, ki-ki ekkor számol be részfeladatainak teljesítéséről. Ezek között hallgatói véleménygyűjtéstől javaslatok kidolgozásán át a témába vágó szövegek olvasásáig sokféle munka van.

Mint Forgó Ferenc, a bizottság vezetőjétől megtudtuk, az egyetem vezetői egyetlen tabut jelöltek meg számukra, a 3+2 szisztémát, minden mást nyitott kérdésként kezelhetnek. A bizottság ugyanakkor nem akar a reform reformbizottsága lenni és nem vállalkozik arra sem, hogy minden javaslatat megvalósíthatóságát (terem-, pénz-, oktatói igényét stb.) részletekbe menően megvizsgálja, kidolgozza. A bizottság alapfelfogását pozitívisztaként jellemezte Forgó Ferenc, azt érteve ezen, hogy megállapításait tényekkel, mérvadó személyekkel, illetve viszonylag népes csoportok felmért véleményével is alá kívánják támasztani.

Az átfogó jelentés megírásának határideje 1995. szeptember, az operatív tantervet érintő rész tanulmány azonban elkészült, az

egyetemi tanács március végén fogja tárgyalni.

A bizottságnak apró korrigálásokat és stratégiai változásokat eredményező javaslatai egyaránt vannak, már az első rész tanulmányban is. Azonnal megvalósítható operatív javaslataik között szerepel például a modern vállalati pénzügyek tárgya áthelyezése az 5.-ről a 6. félévre, a nemzetközi gazdaságtan előrehozása az 5.-ről a 4.-re, az összehasonlító gazdaságtan áthelyezése a 6.-ról az 5.-re és a gazdaságpolitika tárgynak a 4.-ről az 5. félévre való kitolása.

Megállapítja a tanulmány, hogy elsősorban a hallgatóság szűknek tartja az első két év során választható törzstárgyak kínálatát, ezen belül is az első évet. A diákok szintén keveslik a harmadik évfolyamon választható tárgyak listáját. Az évfolyamdolgozatok körüli visszaélések lehetőségének csökkentésére a bizottság egységes szempontok szerinti elbírálást javasol, valamint azt, hogy a dolgozatokat szóban is meg kelljen védeni. Csökkentené a csalásokat az is, ha a témákat egységesen nyilvántartanák, és a konzulensek feladatát precíz definiálnák. Az egyenletesebb terhelés és a tárgyak jobb ütemezése miatt a záróvizsgák rendjének megváltoztatása célszerűnek tűnik úgy, hogy a negyedik félév végén volna a módszertani záróvizsga, az ötödik végén a közgazdasági, a nyelvi sziz-

gorlat és az évfolyamdolgozat pedig a hatodik végén volna esedékes. Ez egyben azt is segítené, hogy a hallgatók a graduális szintre való bekerülési esélyükön menet közben megbízható információk alapján változtathatnának.

Kellő előkészítés után az alábbi operatív tantervi javaslatokat látja a bizottság megvalósíthatónak: A proszemináriumok jelenlegi rendjének megváltoztatására többféle javaslatuk is van. Változtatást javasol a bizottság annak érdekében, hogy a hallgatók tanulmányi terhelése ne az első félévben legyen a legkisebb, ezt a célt például egy bevezető, szemléletformáló és motiváló tárgy bevezetése érhetné el. Hosszasan foglalkozik a rész tanulmány az első három évet lezáró diplomával. Azt javasolják, hogy a végzettség versenyképessége érdekében a gazdasági főiskolák képzési követelményeit is teljesítő oktatási rendszer jelenjen meg az egyetem alapfokú képzésében. Ez a gyakorlatorientált tárgyak erősítését, a minél előbbi specializálódást jelentene, hozzáteszik azonban, hogy az egyetem oktatási teljesítménye nem biztos, hogy elbírja ilyen jellegű változtatást. Éppen ezért ezt a variációt a Forgó-bizottság nem tartja kivitelezhetőnek, ezért azt a lehetőséget vázolja fel, hogy az első három év alatt megszerzhető főiskolai diploma mellé a hallgató

ugyanazon három év alatt olyan kiegészítő szakképesítést igazoló bizonyítványt szerezhesse, ami

(Folytatás az 2. oldalon.)

## A legtöbb tanár jó – a hallgatók szerint

A tavalyi első-, másodéves hallgatói véleményezés alapján a legtöbb tanár 4,00-4,50 közötti átlagos osztályzatot kapott. Ez az egyik legfontosabb tanulsága az 1994. tavaszi vizsgaidőszak utáni diákvéleményezésnek. A válaszadók száma és a kitöltés pontossága alapján a felmérést nem lehet olyan mintának tekinteni, amelynek eredményét az egyes évfolyamokra általánosítani lehetne, de a hallgatók véleményéről hasznos információt nyújt.

Az általános közgazdasági képzés oktatási tanácsa áttekintette a hallgatói véleményezések tapasztalatait. A tustület számára készített előterjesztés a következő főbb összefoglaló megállapításokat tette:

Az oktatók munkáját legátfo-

góban értékelő kérdésre adott válaszok az oktatók több, mint felé 4,00 feletti, 10 oktatót pedig 3,00 alatti átlagos osztályzattal értékelték. (A mellékelt első táblázat a kérdőív 9. kérdése alapján – Összességében hogyan ítéli meg a tanár munkáját? – készült azokról az oktatókról, akikről legalább 5 hallgató adott értékelést. A második táblázat azoknak a tanároknak a felsorolása, akiknek az átlagos osztályzata 4,5 felett van.)

Erős kritikával illették a hallgatók saját munkájuk folyamatosságát. A legtöbb tantárgy esetében az erre vonatkozó kérdés kapta a legrosszabb osztályzatot.

A tanárok felkészültségét és munkafegyelmét, illetve az órák szervezhetőségét általában jónak találták a hallgatók. A tanári magyarázat érthetőségét különösen magasra értékelték a választható tárgyak közül a filozófia, a gazdaságtörténet, a politikatudomány, a statisztikát emelték ki. Elégedettek az idegen nyelvekkel is ebből a szempontból. Kirívó elégedetlenséget jeleztek viszont a gazdaságpszichológia B tárgyánál.

A válaszadók könnyűnek találták a szociológiát, a politikatudományt, a természeti erőforrásokot, a gazdasági jogot, a környezetgazdaságtant és a gazdaságpszichológiát. A legnehezebbnek a mikroökonomiát és a lineáris algebra bizonyult.

A hallgatók szakmai érdeklődésük szempontjából az idegen nyelv kivételével egyetlen tantárgy oktatását sem minősítették négyesnél jobb átlagos osztályzattal. Alacsony értéket kapott a gazdaságpszichológia B, a filozófia, a természeti erőforrások, az

optimumszámítás, a lineáris algebra.

Kiemelkedően jónak találták a válaszadók az írásos anyagok szerepét a felkészülésben a mikroökonomia esetében, jónak a szociológia, a környezetgazdaságtan és a természeti erőforrások esetében. Rossznak minősítették a gazdaságpszichológia és a számvitel tárgyak írásos anyagait.

A nyelvi laboratórium használatát mindössze 2,11-es átlagos osztályzatot kapott. Ez azt jelzi, hogy hiába világszínvonalú az ottani technika, azt nem megfelelő eredményességgel használják a nyelvtanulók során.

A tavalyi első két évfolyam felmérése alapján a válaszadó hallgatók a statisztika, a gazdasági jog I. és az idegen nyelv oktatását tartották a legjobbnak. A legalacsonyabb osztályzatot a gazdaságpszichológia kapta. (Ezzel kapcsolatban heves vita bontakozott ki a tanár és diákok között a Közgazdász tavaly őszi számában.)

A kérdőív kitöltése során minden negyedik hallgató élt az egyéb észrevételek rovat kitöltésének lehetőségével. Majdnem teljes egészében olyanok szóltak meg itt, akiknek erősen kritikus megjegyzésük volt valamivel kapcsolatban. Nagy teret kaptak a vizsgáztatással kapcsolatos hallgatói kifogások. Jobból komolytalannak tartották a vizsgáztatás jelenlegi formáját. A lineáris algebra és az optimumszámítás esetében az egyetlen nehézségi fókú vizsgázásokat az erősen tanárfüggő osztályzatokat kifogásolták. Olyan kérdések is szerepeltek a lineáris algebra dolgozatban, amelyek csak konzultáción jönnek elő. A gazdaságpszichológia esetében az

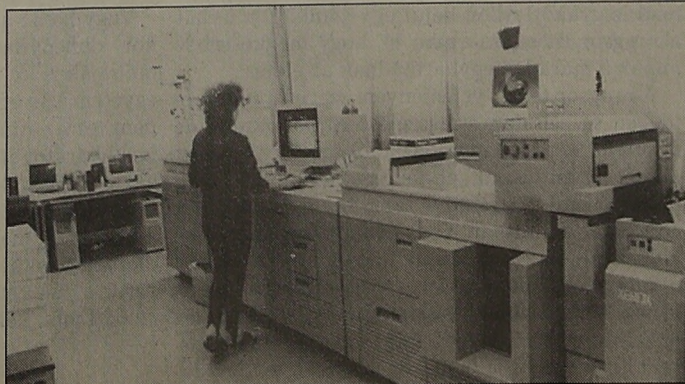
(Folytatás a 3. oldalon.)

## A jegyzetsokszorosító

hány számítógépes utasítással megindítható.

A nyomtatás minősége kifogástalan. Nincsenek fekete csíkok

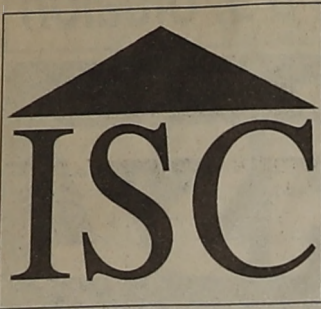
vagy ehhez hasonló hibák a fénymásolt papírokon, ami más fénymásolók esetén előfordulhat. A Xerox cég, amely ezt a gépet refej-



Az egyetemi jegyzeteket ezentúl a képen látható Xerox DT-135 típusú másológépen sokszorosítják. A berendezés egyik végén betáplálják az elkészítendő jegyzet kéziratát, a másik végén pedig bekötte kijön a kész könyv. A másolás sebessége percenként 135 A/4-es oldal (ez kétszerese az egyszerű fénymásoló gépekének). Egy 200 oldalas kiadvány egy példánya két perc alatt készül el. A lapok kötése olyan erős, hogy a ragasztó még szándékosan sem lehet elszakítani (a papír előbb enged a durva erőszaknak). Az egyetlen korlátot az jelenti, hogy a berendezés csak A/4-es formátumban képes bekötni a könyvet.

A elkészítendő jegyzet géppapírra nyomtatva és mágneslemezen egyaránt le lehet adni, mindkettőt képes fogadni a gép. A betáplált anyagokat megjegyzi, tehát a könyvek utánnyomása né-

A rovat az ISC támogatásával készül ♦ A rovat az ISC támogatásával készül



## Új rovat

Ebben a számunkban új rovatot indítunk, amelyben az egyetemünkön belül működő nemzetközi „miniegyetem”, az International Studies Center életével foglalkozunk. A rovat legfőbb célja, hogy az ISC kínálta lehetőségek bemutatásával meggyőzzük a magyar hallgatókat arról, hogy érdemes tantárgyaik egy részét az ISC-ben (is) felvenniük, a közgazdasági kurzusok mellett a világ legkülönbözőbb országaiból ideérkező diákok társaságában, hazai és vendégtanárok tálalásában angolul (is) hallgatniuk. A rovatot az ISC anyagi támogatásával készítjük.

# Főiskolások az ISC-ben

Az átjárhatóság remek dolog. Él is vele a diákság. Főiskolások, egyetemisták látogatják egymás intézményeit, érdeklődésüknek és lehetőségeiknek megfelelően. Ebben a tanévben a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskola több hallgatója jár át rendszeresen az ISC egyes óráira.

A dolog hátterében a főiskolán 1992 óta folyó Európa-tanulmányok képzés áll, mint szakirány, amely a TEMPUS támogatásával jött létre – tájékoztatott a főiskola részéről Szöllős Péter docens, az Európa-tanulmányok szakirány vezetője. – A szakirányú program kidolgozásának kezdetétől intenzív kapcsolatban állunk a Közgáz világgazdaságtan tanszékével, illetve a tanszékhez tartozó Európa-szakkal. A komoly szakmai kapcsolaton túl a világgazdaságtan tanszék munkatársai néha bekapcsolódnak a főiskola oktatásába is. Sőt, az is előfordul, hogy egyes hallgatóink felveznek olyan alternatív tárgyakat, amelyeket az egyetemen oktatnak. Ilyenkor az érintett diákok áthallgatnak az egyetemre.

Mint megtudtuk, az együttműködés szálait erősítette, hogy az egyetem és a főiskola közösen nyert egy kutatási támogatást is a Művelődési és Közoktatási Minisztériumtól. A kétéves kutatásban, amely a fejlődéstanulmányok témakörére irányul, az egyetem oktatói mellett részt vesznek a világgazdasági kutatóintézet munkatársai és a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskola oktatói is.

– Az ISC úgy kapcsolódott be ebbe a munkába – folytatta tá-

jekoztatását a szakvezető –, hogy a főiskolára érkező külföldi tempusos hallgatók lehetőséget kapnak az ISC kurzusainak látogatására is. Ez anyagiilag azért előnyös, mert ha például 12 külföldi hallgatóból csak ketten érdeklődnek a városszociológia iránt, ennek a



két hallgatónak nincs értelme ilyen tárgyat indítani. Miután azonban az ISC kínálatában ez a kurzus szerepel, praktikus megoldás, hogy az érintett diákok ezt a tárgyat ott vegyék fel. De hallgatóinknak az ilyen esetekben túl is van lehetőségük az áthallgatásra.

– *Fizetnek-e ezek a külföldi hallgatók az ISC-nek ezért?*

– Ők nem fizetnek. A TEMPUS támogatja ezt a képzési formát is. Az együttműködés része az is, hogy a TEMPUS prioritásának megfelelően, azaz hogy a célintézményben folyó fejlesztés eredményeiből más intézmények hallgatói is részesülhessenek, az Európa-tanulmányok szakirány lehetőségét biztosít az egyetem Európa-problematika iránt érdeklődő hallgatóinak a programba való bekapcsolódásra, így a diákcseraprogramban való részvételre is. Ebben az évben pél-

dául két hallgató volt Londonban, és jelenleg Franciaországban tanulnak ketten az ottani partneregyetemen.

– *Kizárólag csak külföldi hallgatók látogathatják az ISC kurzusait?*

– Idén külföldi diákjainkon kívül csak egy magyar hallgató vett fel tárgyat az ISC kínálatából. A bővebb együttműködést tudomásom szerint leginkább óraegyeztetési problémák akadályozzák, de ez a szándékot semmiben sem minősíti. Hogy a későbbiek során sikerül-e majd úgy összeegyeztetnünk az órarendet, hogy többen áthallgassanak, ez most már csak rajtunk múlik.

– *Milyen távlatok vannak a főiskola és az ISC közötti kapcsolat további szélesítésének?*

– Amennyiben szélesedik a támogatás, amelyet a TEMPUS-tól kapunk, amnyiban tudjuk szélesíteni ezt a kapcsolatot is. Szerencsére jók a kilátások. Idén 14 külföldi hallgatónk volt, a következő évben 17 hallgató érkezik, és ha minden igaz, a harmadik évben 20 külföldi diákunk lesz. A hallgatók két német főiskolát kivéve, nagyrészt angol egyetemekről érkeznek. Többen is szívesen csatlakoznának a projecthez.

A különböző nemzetközi évkönyvekben hírül adott Európa-tanulmányunk többek érdeklődését is felkelti. Így például érkezett hozzánk az előző félévben egy japán kislány, aki nálunk szeretett volna tanulni. Végül is átírányítottuk az ISC-hez. Ebben az értelemben talán mi is tudunk segítséget nyújtani az ISC-nek.

D.

# Amerikai stílusban

Az ISC Principles of Marketing kurzusa egyenértékű a marketing tanszék alapozó kurzusával. Nem meglepő, hogy 20 magyar diák jelentkezett rá. Az órákat az Egyesült Államokból érkezett Tom Ryan vezeti. Móró Enikő harmadéves diák a három lány egyike, aki február elejétől hallgatja ezt a tárgyat.

– Úgy érzem, a közgazdasági egyetemet nem lehet befejezni alapos marketingtudás nélkül – mondja Enikő. – Gazdálkodási szakon szeretnék továbbtanulni, ehhez is segítséget nyújt, hogy az egyik gazdálkodási alaptantárgyat angolul is hallgathatom. Philip Kotler Principles of Marketing című könyvéből tanulunk, de ezt csak egy otthoni segédanyagként használjuk. (A könyvet az ISC könyvtárából kölcsönözzük.) Óráról órára 20–30 oldalt kell elolvasnunk angolul, ami alkalmanként egy-, másfél óras felkészülést igényel a nyelvtudás szintjétől függően. Nekem szerencsém van, hiszen középiskoláskoromban az USA-ban tanultam, s ezért elég jól beszélek angolul.

Az órák nem hagyományos előadások, hanem igazi szemináriumok: A prof., aki csak

nyugdíjaskora óta oktat, az amerikai reklámüzlet szakértője, hatalmas gyakorlati tapasztalattal. Ezért nem az elméleti képzésre helyezi a hangsúlyt, hanem esettanulmányok feldolgozására, megtörtént szituációk elemzésére. Hozzám nagyon közel áll ez az amerikai oktatási stílus, amely kiemeli a legfontosabb tudnivalókat, nem vesztegeti az időt és energiát olyan részletekre, amelyeket az ember úgyis csak a vizsga befejezéséig jegyez meg. Egyébként a számonkérés során is majd egy esettanulmányt kell feldolgozunk, év közben kisebb feladatokat oldunk meg, például piacszegmentációt, vállalati helyeztetelmést készítünk.

Ugyanakkor az órai részvételt tanárunk sokkal szigorú-

ban ellenőrzi, mint magyar kollégái, minden óra elején katalógust tart, öt percnél több késés hiányzásnak minősít. Ryan professzor számára érthetetlen a magyar diákok fegyelmeztetlensége, a mulasztások és késések. Talán egy részüknek menteségére szolgál, hogy a kurzus egy időbe esik a magyar óráikkal. Én is egy magyar előadást hagytam ki az ISC-kurzus miatt. Ahhoz majd vizsga előtt megszerzem valakitől a jegyzeteit. Az embernek, ha döntés előtt áll, mérlegelnie kell. Úgy érzem, nekem hasznosabb, ha az angol nyelv gyakorlását összekapcsolom a jövőm szempontjából lényeges tudás megszerzésével.

K. Á.

## Az ISC Dél-Koreában

Az International Studies Center képviselőjében Berács József igazgató, Tóth Ilona igazgatóhelyettes és Nagy Noémi programmenedzser Dél-Koreában járt február 13. és 21. között. Részt vettek egy ottani diákvásáron (a Korea Student Fair) és meglátogattak öt koreai egyetemet. Következő számunkban részletes beszámolókat közlünk, az utazás céljáról és eredményeiről, Dél-Koreáról, az ottani oktatási rendszerről és a diákvásáron szerzett tapasztalatokról.

# Mérlegen az első három év

(Folytatás az 1. oldalról.)

valószínűleg nagyban javíthatja majd munkaerő-piaci pozícióját. Ilyen szakképesítésként a mérlegképes könyvelői, az adótanácsadói, a középfokú befektetési tanácsadói ismereteket sorolják fel. Elismerik ugyanakkor, hogy az e végzettségekhez szükséges – az egyetemen kívül meghatározott – tananyag az egyetem struktúrájától idegen, oktatása és beépítése problematikus volna. További lehetőségként arra a megállapításra jutott a bizottság, hogy a főiskolai szakasz diplomáját az teszi értékké, hogy univerzális belépőkártyaként szolgálhat későbbi szakmai továbbképzésre. Annak érdekében, hogy a főiskolai diplomával kibocsátott hallgatóknak az egyetemről kialakított jó megítélése ne változzon, a diploma pozitív tartalmait fel kell erősíteni – hangsúlyozza a Forgó-bizottság résztanulmánya.

A most elkészült résztanulmány nem szól a két képzési szint bevezetésének és a hallgatók rangsorolásának tapasztalatairól, de Forgó Ferenc elmondta, hogy ezekkel a témákkal a bizottság eddigi munkája során is sokat foglalkozott. Minden kívánatos igényt és szempontot kielégítő megoldás valószínűleg sehol a világon nincs, ezt tudomásul kell venni. Ilyen körülmények között Forgó Ferenc szerint hasznosabb

lységrombolást, hisz ilyesmi valószínűleg komplex hatások eredménye. Nagyon aggasztó ugyanakkor az egyetemen tapasztalható családi hullám. Manapság már egyetemi liftben olvasható olyan, nével, telefonszámmal ellátott hirdetés, hogy tízezer forintért diplomadolgozatot írok.

M. G.

**A Forgó Ferenc vezetésével működő testület ezúton is kéri az egyetem diákjait, dolgozóit és oktatóit, hogy a képzés első három évével kapcsolatos tapasztalataikat, véleményüket, javaslataikat juttassák el a bizottsághoz.**

## Angol nyelvű szeminárium a privatizációról a Társadalomelméleti Kollégium szervezésében

Előadók: Pat Devine (University of Manchester): A privatizáció elmélete és gyakorlata Nagy-Britanniában.

James Petras (State University of New York): Szerkezeti kiigazítás és privatizáció Latin-Amerikában.

John Weeks (University of London): Átmeneti gazdaságok Ázsiában és Afrikában.

Galgóczy Béla (Társadalomkutató Intézet, Privatizációs Kutatóintézet): Privatizáció és szerkezetváltás Magyarországon.

Szombathelyi Ferenc (UNI-ECO, BKE): A privatizáció nyomorúsága Magyarországon.

Időpont: 1995. március 6. 10.00–16.30 (szünet: 12.30–14.00.)

Helyszín: BKE főépület, 2001. Tanácsterem.

Az előadások angol nyelven, fordítás nélkül hangzanak el. A szeminárium és az előadásokat követő vita nyitott minden érdeklődő számára.

1995. március 7-én, kedden este 7 órakor a Társadalomelméleti Kollégiumban (Ráday utca 43/45.)

**Pat Devine,**

a Manchesteri Egyetem tanára tart előadást

Balogh Tamás (Lord Balogh) közgazdasági nézetéről.

Móttó: „A közgazdászok egyik legkellemetlenebb vonása,

hogy régi tévedéseket szottak hirtelen új fölfedezésekként találai.”

(Balogh: Mit ér a hagyományos közgazdaságtan? KJK 1994)

Az előadásra minden érdeklődőt szeretettel vár a

TEK

# Az egyetemi reform egy nem reformos szemével

Cikkem megírására korábban annál is kevésbé vállalkoztam volna, mivel nem vagyok érintett közvetlenül a reform hatásaiban. A fő lökést Bojtos Júlia gondolatainak olvasásakor kaptam. Amiket leírt, olyan lényeges és sok embert érintő hatások, amelyek mellett több okból sem szabad szó nélkül elmenni.

A reformot sokéves munka előzte meg, és semmi okunk azt feltételezni, hogy bárki szándékával egybeesett volna az egyetemi morál szétzilésztése. Így írásom semmiképpen nem tekinthető szemrehányásnak, sokkal inkább kritikájának, amit a 3+2 előidézet.

Nem lehet megkerülni azt a kérdést, hogy a reform elsődleges célja nem az egyetemi közösség összekovácsolása volt. Szerintem a reform kialakításának több oka volt:

1. Egyrészt az egyetem szűkülő erőforrásai következtében csökkenteni akarták a végzősök arányát (ez egybevág a nyugatabbra érvényesülő tendenciákkal, miszerint az egyetemet csak a felvettek töredéke végzi el). Tudjuk, hogy ez az elem „felpuhult”, amikor felemelték (hallgatói nyomásra) a gazdálkodási karra bejutók létszámát. Ide kapcsolódik az az elem is, hogy jelentősen korlátozták a felvehető tantárgyak számát (nálunk még félévente több száz lehetőség kínálkozott). Ennek része, hogy az igen népszerű (pénzügy, marketing, számvitel...) szakirányok felvételét kizárólag a fő szakirányra szűkítették, mintegy igazítva ezzel a nyelvtanításhoz, ahol szintén nem lehet két „kurrens” nyelvet együtt hallgatni.

Mindezek hatására elmondható, hogy a reform első célja úgy 50%-os hatékonysággal meg is valósult.

2. A reform bevezetése fontos követelmény volt az irányban, hogy a más intézményekből átjelentkezők a közgazdászokkal egységes megmérettetésen, egymással versengve tölthetik be az „utolsó” egyharmad helyet. Itt, véleményem szerint, a közgazdászokkal szemben a külsősöknek gyakorlatilag semmi esélye nincs arra, hogy az egyetemi ágra kerüljenek. Ez megkérdőjelezi a pontverseny szükségességét két okból: egyrészt a szakirányos tanszékek megtorpedózták azt, hogy a rangsor alapján töltsék be helyeiket. Erre tehát a pontverseny nem jó. Másrészt az „alsó” egyharmad is gyakorlatilag bejut egyetemi ágra. Tehát a rangsor itt is csak arra jó, hogy megkeresítse annak a maradék egyharmadnak az életét.

A rangsor tehát, véleményem szerint rendszeridegen és céltalan stresszelése a diákoknak, az egyetemi képzés szempontjából inadekvát, ezért annak számításától el kellene tekinteni (ez a meglátásom). Ha minden tanszék úgyis felvételt tart (akár konkrétan, akár néhány tantárgy átlagolásával), akkor mondják ki, hogy (pl. a nálunk alkalmazott 3,00 törzsszám kikötésével) mindenkinek azt kell jelesre megtanulnia, ami a konkrét szakirányhoz szükséges. Mert ugye furcsa, ha valaki egyetemi ágra bejut, de szakirányra egyide-

jűleg nem. Itt pedig fennállhat ezen ellentmondás veszélye.

3. Amiben a reform bizonyára elérte célját, az a hallgatók teljesítményre való ösztönzése. Számmunkra a vizsgáknak (a szigorlatokat is beleértve, amiknek szintén nem volt tétjük, hisz ott volt a főiskolai ág) semmilyen élet-halál tétje nem volt. Utódaiknak viszont minden vizsga előtt ott látom a sápatag görcsöt az arcizmaiban: „...mi van, ha épp emiatt nem vesznek fel X szakirányra, egyetemi ágra stb.” A reform tehát hajtja az embert. Csak milyen áron...

4. ...és most jön, amiről igazán beszélni szeretnék: nálunk olyan nem volt, hogy valakinek ne segítettünk volna. A zéhák közben csak úgy „suhogtak” mellettünk az iratok, puskák stb. Senki nem volt senki ellensége.

Elég jól ismerem a mostani harmadéveseket. Sok barátom van köztük, sőt volt és jelenlegi barátom is harmadéves. Amikor bejöttek az egyetemre, még olyanok voltak, mint mi. Csak a bizonytalan feltételek, a fel-felroppenő keretszámok egymásnak ugrasztották őket. És farkasok lettek.

A példák szép száma sorolható: nemhogy nem segítettek egymásnak (nálunk már ez is jó ok volt a megvetettségre), de volt, hogy bizonyos tantárgyakból szándékosan hibás megoldási kulcsot terjesztettek. Másik idilli jelenet volt, amikor egy fiú a matek zéhá előtt egy lányt felszólított a hátsó sorbeli hely átadására. Ezt követően a lány tászkáját jó 10 méterre eldobta, és míg a lány elment széthullott tanszerei felkutatására, ő elfoglalta erkölcsös harccal elnyert helyét. Az életben is ilyen eszközökkel fogunk harcolni? (NÁLUNK ILYEN NEM TÖRTÉNHESETT VOLNA.)

Kedvenc sztorim mégis az egyik legjobb harmadikos haverommal történt. Elküldte a matek zárthelyin az egyik feladatát az előtte ülő fiúnak, aki azt lemásolta, majd hanyag mozdulattal szétépte. Mert ugye ezzel is előbbre került a rangsorban a hön áhított célok felé.

Cél szentesíti az eszközt. Feltételrendszer szűli a cselekvést.

Csőndesen sügöm azoknak, akik tehetnek ezért valamit: teremtsenek olyan feltételeket, hogy a harmadévesek és utódaik emberek maradhassanak anélkül, hogy pályájukat áldozzák ezért.

Vagy ha az a cél, hogy itt edződjünk meg, akkor keményítsék a feltételeket, de ez esetben mondják is ki, hogy mi a cél. Csak ekkor épp az egyetem lényege vesz el, mert akár tetszik, akár nem: ez az utolsó olyan helye életünknek, ahol igazi barátokat szerezhetünk, akikkel önzetlenül együtt lehetünk, akikre szánhatunk időt, akikkel törődhetünk. Ezt nem áldozhatjuk fel. Remélem, e kiáltások, melyek egyike ez a cikk, még időben elérnek azokhoz, akik már a legújabb reformon török a fejüket. Higgyék el: nekünk sokkal, de sokkal jobb volt.

Rábaközi Attila

IV/G.

# A hallgatói rangsor készítése

## a III. év végén az 1992/93-ban induló évfolyam számára

### A rangsor készítésének célja:

A felső ág létszámkeretének 2/3-át a III. év végén készülő hallgatói rangsor alapján töltik be a karok.

### Keretszámok:

Összesen 663, a rangsorból automatikusan betölthető 442.

Szakok	Összesen	Automatikusan betölthető	Felvételivel betölthető
Közgazdasági szak	90	60	30
Gazdálkodási szak	450	300	150*
Nemzetközi szak	42	28	14
Politológia szak	21	14	7
Szociológia szak	30	20	10
Szociálpolitika szak	30	20	10

Az évfolyamrangsorba azok a III. éves hallgatók kerülnek be, akik a képzés első fokozatát lezárták, az alaploma követelményeit teljesítették.

\* Ebből 50 hely fenntartva az 1994. nyarán előfelvételt nyert főiskolát végzettek számára.

### Ezek a követelmények:

- Legalább 120 óra teljesítése a tantervben előírt tantárgyi struktúrában, ebből legalább 80 órát az anyaegetemen kell elvégezni.
- Legalább 3.0 kumulált átlag elérése (ez az átlag nem tartalmazza a választható tárgyra vonatkozó korrekciót).
- Legalább egy szakmaival bővített középfokú nyelvvizsga (vagy általános felsőfokú) letétele.
- A két záróvizsga (módszertani és közgazdaságtani) sikeres letétele.
- Elfogadott évfolyamdolgozat.

Minden hallgató csak egyetlenegy évben, az első hároméves diploma megszerzése utáni első évfolyamrangsorban szerepelhet. A rangsor az automatikus bekerülés szempontjából csak az adott évben érvényes.

### A hallgatói rangsor elemei:

- Tanulmányi átlag (kumulált, korrigált) max. 600 pont \*\*
- Záróvizsgák max. 200 pont
- Nyelvvizsga eredménye max. 50 pont
- Speciális képzés, szakkollégiumi kurzus, TDK, tanulmányi verseny, pályázat, kiváló minősítésű évfolyamdolgozat max. 150 pont

\*\* A választható tárgyak korrigálása következtében előfordulhat túlcsoportulás.

### A rangsor elkészítésének részletezése

#### 1. A tanulmányi átlag pontszáma

(maximum 600 pont)

Az átlagba a tantárgyak legutolsó érvényes osztályzata számít bele.

##### 1.1. A kötelező tárgyak osztályzatainak összege

Szak	Összesen
Analízis	Optimumszámítás
Számítástechnika	Statisztika II.
Szociológia	Számvitel I.
	Gazdasági jog I.
	Gazdaságpolitika
	Gazdasági jog II.
Lineáris algebra	Nemzetközi gazdaságtan
Mikroökonomia	Pénzügytan
Proszeminárium	Vállalati pénzügyek
	Elmélettörténet
Valószínűségszámítás	Összehasonlító közg.-tan
Makroökonomia	Vezetés-szervezés I.
Statisztika I.	
Vállalati gazdaságtan	

##### 1.2. A választható tárgyak korrigált osztályzatainak összege

Korrekció:  

$$y_i = x_i \cdot \frac{3,5}{x}$$
 ahol  
 $y_i$ : a hallgató korrigált osztályzata az adott tárgyból  
 $x_i$ : a tényleges osztályzat  
 $x$ : az adott évfolyam abból a tárgyból szerzett végső osztályzatainak átlaga.

A választható tárgyak tantervben előírt száma 10.

Félévi részletezésben:

1. félév 2, 2. félév 1, 3. félév 1, 4. félév 1, 5. félév 2, 6. félév 3.

Ha egy hallgató egy adott félévben az előírtnál több választható tárgyat vett fel, akkor a legjobb korrigált eredményét ( $y_i$  értéket) kell figyelembe venni.

A speciális képzésben részt vevő hallgatóknál (akik legalább 3 félévet

eredményesen teljesítettek) az első két évben a kötelezően előírt választható tárgyak száma 4. A korrekció következtében a normál szintű képzésben résztvevőkkel való összehasonlíthatóság miatt az első két év 4 tantárgya osztályzatainak átlaga kerül az ötödik tárgy helyére.

### Választható tárgyak: \*\*\*

#### Az első két évben

Filozófia	Alkalmazott mikroökonomia
Gazdaságtörténet	Gazdaságpszichológia A
Politikatudomány	Gazdaságpszichológia B
Természeti erőforrások	Környezetgazdaságtan
	A munkaerőpiac gazdaságtana

#### A harmadik évben

A modern társadalom	Közösségi gazdaságtan
A nemzetközi rendszer	Magyar társadalomtörténet
A nevelés-oktatás története	Marketing I.
Agrár-közgazdaságtan	A munkaerőpiac gazdaságtana
Alkalmazott mikroökonomia	Bevezetés az ökonometriába
Alkalmazott mikroökonomia	Pszichológiai elméletek
Bevezetés a felsőbb szintű matematikába	Számítástechnika
Bevezetés az egyetemes európai gondolkodás történetébe	Számvitel II.
Eurointegráció	Számvitel III.
Gazdaságstatistika és AKM	Társadalmi konfliktusok
Gazdaságpszichológia I.	Társadalmi szerkezet: cselekvés és interakció
Innovációs menedzsment	Vállalati inform. rendszerek
Jövőkutatás	
Közép-európai politikai rendszerek.	

\*\*\* A később indult évfolyamok választható tárgylistája más lehet. A választással kapcsolatos korlátozásokat és a változásokat minden évben a TANTERV TÁJÉKOZTATÓ tartalmazza. Megjegyzés: Tantárgybeszámítások esetén (párhuzamos képzés, más egyetemről átvett hallgatók esetében) a tanszék által ekvivalensként elfogadott osztályzatot kell figyelembe venni.

1.3. A tantárgyi kumulált, korrigált átlag és pontszám számítása.

átlag =  $\frac{1.1. \text{ osztályzatok összege} + 1.2. \text{ osztályzatok összege}}{1.1. + 1.2. \text{ tantárgyak száma} (32)}$

Pontszám: átlag x 120.

### 2. A záróvizsgák eredménye

(maximum 200 pont)

2.1. A módszertani záróvizsga pontszáma 100.

2.2. A közgazdaságtani záróvizsga pontszáma 100.

## Menetrend a III. évfolyamosok számára

### A HARMADÉVFOLYAM LEZÁRÁSÁVAL KAPCSOLATOS ÉVVÉGI HATÁRIDŐK:

- Kari tájékoztatás a szakokról és a szakirányokról: március 13-a és 31-e között. (Társadalomtudományi kar: Március 14., 16.00 óra, nemzetközi szak; 16.30 óra, politológia szak; 17.00 óra, szociológiai és szociálpolitika szak, 3005 terem. Közgazdasági kar: Március 29., 17.00 óra, III. előadó. Tanár szak: Március 28., 17.30 óra, I. előadó. Gazdálkodási kar: Március 30., 16.00 óra, IV. előadó.)
- Jelentkezés az egyetemi ágra, a szakokra:  
A jelentkezési lapok kiadása: április 4.  
A jelentkezési lapok leadási határideje: április 14., helye: I. 156.
- Az évfolyamdolgozatok leadásának végső határideje: május 29-e.
- Az évfolyamdolgozatok tanszéki bírálata elkészítésének és jelentésének határideje: június 15-e.
- A záróvizsgák utolsó időpontjai:  
Módszertani: június 28.  
Közgazdasági: június 27.
- Az évfolyamrangsor közzététele: július 3.  
Az évfolyamrangsorral kapcsolatos hibák javításának, a reklamációk bejelentésének végső határideje: július 5-e.
- A szakokra az évfolyamrangsor alapján történő felvételek közzététele: július 7.
- A rangsor alapján felvett hallgatók jelentkezése a szakirányokra: július 7.
- A III. évesek jelentkezése felvételi vizsgára: július 7.
- A diplomáról szóló igazolások kiadása: július 15-étől.
- Diplomaátadás: szeptember 15-én.

### 3. A nyelvvizsgára vonatkozó pontszám

(maximum 150 pont)

Szakmaival bővített középfok	Pontszám
2-es vagy 3-as osztályzattal	15 pont,
4-es vagy 5-ös osztályzattal	30 pont,
Általános felsőfok	30 pont,
Szakmaival bővített felsőfok	50 pont.

### 4. Speciális képzés, szakkollégiumi kurzus, TDK, tanulmányi verseny, pályázat, kiváló minősítésű évfolyamdolgozat

(maximum 150 pont)

#### 4.1. Speciális képzés:

Az egyes félévek sikeres teljesítése esetén kapott pontszámok:

1. félév	10	az 1993/94-ben induló	20
2. félév	30	évfolyamnál	20
3. félév	15		
4. félév	15		
5. félév	15		
6. félév	15		

Az egyes félévek pontszámát azok a hallgatók kapják meg, akik az adott félév összes tárgyát a speciális képzésben eredményesen teljesítették.

#### 4.2. Szakkollégiumi kurzus, TDK, tanulmányi verseny, pályázat:

- Szakkollégiumi kurzus (a rektori bizottság által akkreditált tárgy esetén) 5 pont.
- A TDK-dolgozatért kapható ha elfogadják 8 pont, ha díjnyertes 10-15 pont, I. helyezett 15 pont, II. helyezett 13 pont, III. helyezett 10 pont.
- A dolgozat nemzetközi díjazása további pontokat jelenthet: max. 5 pont.
- A tanulmányi versenyeken való eredményes szereplésért adható 5-12 pont.

(12 pontot az első, 11 pontot a második, 10 pontot a harmadik helyezett kaphat, illetve teljesítménytől függően a versenybizottság javaslatára további hallgatók kaphatnak 5-10 pontot.)

Minden dolgozatért csak egyszer lehet pontszámot beszámítani, csak a hivatalosan meghirdetett versenyeken lehet pontokat szerezni.

4.3. A kiváló minősítést kapott évfolyamdolgozat pontszáma 10.

A pontszámok összege:

4.1. + 4.2. + 4.3 150 pont.

### A RANGSORBA KERÜLŐ PONTSZÁM:

R = (1) + (2) + (3) + (4) pontszámai.

Megjegyzés: Az összes felvételi keretszám 2/3-ad része az évfolyamrangsor alapján telik be. Az évfolyamrangsorba azok a hallgatók kerülnek be, akik az alaploma követelményeit a vizsgaidőszak végéig teljesítették. Jelentkezni lehet első, második és harmadik helyen választott szakra. Aki második-, illetve harmadszorban választott helyet is megjelöl, felvételi esélyét ezzel is növeli.

Ha az összes keretszám 2/3-ad részén belül valamely szakon az automatikusan felvehető létszám már betelt, de az adott rangszám esetén van hely még más szakokon, akkor a hallgató a második, illetve a harmadik helyen megjelölt szakra nyer felvételt.

Ez a folyamat mindaddig folytatódik, amíg valamennyi szak automatikus keretszáma betelik.

Abban az esetben, ha az évfolyamrangsor alapján már felvett hallgató más szakra való kerülés végett felvételi vizsgára jelentkezik, az előző helye automatikusan törölődik a jelentkezés beadásával.

Az így felszabaduló üres helyek a felvételi keretszámot növelik.

### Felvételi vizsgával kerülhetnek be azok,

- akik nem nyertek felvételt automatikusan, de az első hároméves diplomát megszerezték,
  - akik felvételt nyertek, de más szakra akarnak bekerülni.
- (A fentiekben leírtaknak megfelelően az előző helyre szóló felvétel érvényét veszti a felvételre való jelentkezés beadásával.)

### A hallgatói rangsor készítésének menete:

Felölösök: az alapképzés dékánja és az oktatási igazgató.

A munkabizottság tagjai:

- az alapképzés dékánhelyettese,
- a központi tanulmányi osztály számítógépes munkatársai,
- a III. évfolyam tanulmányi előadója és
- egy a hallgatói tagozat által megbízott, felső ágon tanuló hallgató.

## A monopóliumokról és azok kötelességeiről

Úgy tűnik, minket, közgazdászpalántákat szinte bekerítették a monopóliumok – pedig mi ugyebár már csak hivatalból is utáljuk őket.

A menzára most talán ne vesztegessünk szót: egyre drágább, és megrázóan pocské, de azt legalább nem muszáj igénybe venni.

Itt van azonban a bank, ahol az egyik gép rendszerint rossz, a januári számlakivonatot úgy február második felében küldik ki, egy ótizeszes ezresekre való felváltása pedig öt percet vesz igénybe. (Ebből kettő perc, amíg a hölgyek figyelmét sikerül magunkra vonnunk, újabb három pedig, amíg kitöltjük a hallatlanul bonyolult tranzakcióhoz szükséges nyomtatványt.

Aztán a könyvesbolt. Vajon igaz van-e, hogy december 15-én lehúzza a rolót, hogy aztán egy hónapig ki se nyisson? És azokkal mi lesz, akik későn kapcsolnak? Vagy akiknek a tanszék későn adja meg, hogy még egy könyvre szükség lesz? Annyit talán megérdemeltünk volna, hogy előre figyelmeztessenek, nem?

De mind között a legfelháborítóbb a Kínzsi utcai büfé.

Nem vethetjük a tulaj szemére, hogy nem könyvtárbarát típus, de ha egyszer venné a fáradságot, hogy feltérképezze a piacát, meglepve tapasztalhatná, hogy a könyvtár 1/2 3-kor még nem ürül ki teljesen.

Szerény véleményem szerint ha már az egyetem gazdasági vezetése odaadja, valakinek a jogot egy ilyen kiváló stratégiai előnyökkel rendelkező kiskereskedelmi egységnek az üzelmeltetésére, igazán kiköthetné, hogy az legalább 6-ig nyitva is tartson.

Egy másik módszer az lenne, ha valamennyi pályázónak ki kellene töltenie egy IQ-tesztet. Ebből ugyanis már kiderülne, rá fog-e jönni, hogy ne akkor zárjon, amikor az éhes hadak eppen elkezdenek beáramlani. Különben nemrég olvastam – kb. az ötödik tantárgyból –, hogy az étkezés a Maslow-féle hierarchiastruktúrában is kitüntetett helyen áll. Kivánatos volna ezzel az egyetemi struktúrát is összhangba hozni.

Persze ha a büfé csak valami pénzmosó tevékenység álcája, akkor nem szoltam: észrevételeimet tekintsek tárgytalannak.

M-V

## A legtöbb tanár jó – a hallgatók szerint

(Folytatás az 1. oldalról.)

értékelési skála utólagos módosítását, az erősen önkényes osztályozást és azt nehezményezték, hogy a kijavított dolgozatokat csak utólag lehetett megtekinteni. *Gazdaságpolitikából a dolgozat-értékelési szisztémát bírálták és egyes oktatóknak a diákokkal szembeni elutasító magatartását. A számvitel esetében azt vetették fel, hogy a vizsga nehézsége nincs arányban a gyakorlaton megoldott feladatok nehézségével. Későn kaptak jegyzetet, hiányzik egy jól szerkesztett példatár. Az oktatást nagy hányadban demonstrátorok végzik, akiknek nincs kellő tapasztalatuk a nem megfelelően szerkesztett segédanyagokra építő oktatásban. Az írásos anyagot is erős kritikával illették. Fontos dolgok nem szerepelnek a jegyzetben, ugyanakkor felesleges témák és túlbonyolított kérdések bőven akadnak. Mikroökonomiából olyan észrevételek voltak, amelyek szerint a tananyag túl nagy.*

### 6. Összességében hogyan ítélik meg a hallgatók a tanár munkáját\*

A 9. kérdésre adott osztályzatok átlaga	Oktatók száma			összesen
	kötelező tárgyaknál	választható tárgyaknál	idegen nyelvnél	
0,00-2,00	1	-	1	2
2,01-2,50	1	1	-	2
2,51-3,00	5	-	1	6
3,01-3,50	13	1	-	14
3,51-4,00	23	4	4	31
4,01-4,50	27	10	-	37
4,51-5,00	19	2	2	23
Összesen:	89	18	8	115

\*A táblázatban csak azok az oktatók szerepelnek, akikről legalább 5 hallgató adott értékelést.

### 7. A 9. kérdés alapján 4,5-nél magasabb értékelést kaptak

Név	Tantárgy	Válaszadók száma	Átlagos osztályzat
Bodai Zsuzsanna	Filozófia	7	4,57
Sághi Gábor	Gazdaságpolitika	7	4,57
Erynes Éva	Lineáris algebra	21	4,67
Hegedűs Miklós	Lineáris algebra	9	4,78
Herényi István	Lineáris algebra	10	5,00
Racsmany Anna	Lineáris algebra	14	5,00
Csekő Imre	Mikroökonomia	7	5,00
Gömöri András	Mikroökonomia	9	4,67
Nagy Ágnes	Francia	5	4,60
Salgó János	Francia	5	5,00
Gáspár László	Optimumszámítás	54	4,57
Navracsics Tibor	Politikatudomány	10	4,90
Juhász Györgyné	Statisztika	43	4,70
Káposzta Sándor	Statisztika	6	5,00
Kerekgyártó Györgyné	Statisztika	33	4,88
Kovács Károly	Statisztika	34	4,65
Magyar Ákos	Statisztika	13	4,54
Róth Józsefné	Statisztika	27	4,70
Sugár András	Statisztika	37	4,62
Szarvas Beatrix	Statisztika	32	4,94
Fodor Szabina	Számítástechnika	7	4,57
Halácsi Attila	Számítástechnika	6	4,83
Lafferthon Judit	Szociológia	13	4,54

# Felhívás keringőre

avagy  
néhány egyetemista  
vitát kíván provokálni

Valamikor ősszel, amikor néhány rajkos és széchenyi szakkollégista egy félhomályos kollégiumi folyosón egy-két üveg bor társaságában, hajnali három óra körül éppen az értelmiségi lét legszebb pillanatait élte át, valaki elkezdett „közép-európaizni”. Azazhogy a borospohár fölött előadott mélyenszántó filozófiai eszme-futtatásába belekeverte a Közép-Európa szóösszetételt. Nosza, több sem kellett a jelenlévőknek, és a provokátorba hamarosan belefojtva a szót, heves anyázásba kezdtek Közép-Európa-ügyben. Az amerikaiakat, oroszokat, románokat, magyarokat, lengyeleket, cseheket, zsidókat stb. (ha valakit kifelejttem, szíves elnézést kérek, a teljes lista a Bereményi Géza által írt és Cseh Tamás által énekelt Polka című dalban föllelhető) és nem utolsósorban egymást kezdték szidni, vagy egyetértően vállon veregetni. A vita áttekinthetetlenül sok síkon folyt. A prágai sörötől az orosz fenyegetésen (és vodkavivási szokásokon) át, az értelmiségi önmarcango-

lason és Nyugatra (ritkábban Keletre) emigráláson keresztül a lengyel nőig, a szlovák sztrapacskaig és a különféle nemzetiségi ellentétekig röpködtek az érvek és az ellenérvek a levegőben. Közmegegyezés egyben volt: Közép-Európa nemcsak az úgymond „intellektuelek” kora hajnali/késő éjszakai nem ritkán borgőzös búslakodásaiban létezik, hanem egyébként is. Vagy ha nem is, de legalább a kérdés, hogy van-e ilyen, máskor és más körülmények között is fölmerül(het), és vita tárgyát képez(het)i. Úgyhogy megszületett az ötlet: Nosza, kapjunk tollra, ceruzára, Word for Windowsra és csináljunk egy nagy „intellektuális diskurzust”! Azazhogy a fentebb leírt vitánál valamivel szalonképebb módon, de essen egymásnak a jövő – nagyképű leszek – társadalomtudományos értelmisége, és tép-jék egymást – illetve bocsánat: fejtsék ki nézeteiket és ismerjék meg egymás nézeteit – Közép-Európa-kérdésben először a saját maguk által, saját maguknak írt egyetemi újságok hasábjain. Az ötletgazda (és vírus-hordozó) közgazdászok, azonban fejlett önkritikai érzékük segítségével arra a következtetésre jutottak, hogy a dolog elég unalmas lenne, ha csak közgazdászok (illetve palánták) csattogtatnák fogukat és pengéiket a Közgazdász hasábjain. Merész félfordulat után az az elhatározás fogant agyukban, hogy a bölcsészeket és a jogászokat is fölkerik keringőre, azaz mindenütt jelen lévő ügynökeik közreműködésével a Dumapartiban és a Jurátusban is megjelentetik ezen provokatív írományt és egy olyan vitaindító cikket, melyért jobb

időkben ingyenes szibériai társasutazást lehetett volna nyerni, igaz, visszajegy nélkül.

Szóval a lényeg: Írjatok/írjunk! (Mondá az Úr.) Azaz, vitatkozzunk, kérdezzünk, válaszoljunk, „közép-európaizzunk” etc. Reméljük, tanáraink, professzoraink is bevonhatók ebbe az intellektuális forgószélbe.

Technikai részletek: Mivel a fentebb ecsetelt agyszülemény értelmében minden írás három egyetemi lapban jelenne meg, ezért arra kérünk mindenkit, hogy cikkét **ne saját egyeteme újságjához vigye be, hanem juttassa el Felföldi Zoltánhoz, a Közgáz Ráday utcai kollégiumába. (1092 Budapest, Ráday u. 43-45. 206. szoba).** Az írományokat el lehet küldeni levélben (postagalamb etc.), be lehet hozni **személyesen** (lőháton vagy gyalog) a **206. szobába** vagy a **földszint 2.-be**, illetve el lehet küldeni **faxon is (217-20-15)**. Mind **nyomatott**, mind **lemez**en hozott változatot zártan látott. **(WP 5.1, WP 6.0, Winword 2.0, Word 6.0)**. Ja, és lehet ugyan inkognitóban csatározni, mint Mátyás király Kolozsvárott még a régi szép időkben, de azért jobb lenne ha – mivel nem egy egyetemen tanulunk – az aláírásnál mindenki megjelölne egyetemét és szakját is.

Szóval: Szabad egy keringőre?

Felföldi Zoltán –  
Széchenyi Szakkollégium  
Közgáz –  
nemzetközi kapcsolatok

A nagy kérdés, hogy van-e Közép-Európa, ha van, kicsoda is valójában, és mit is kezdünk ezzel az egészszel. Cikkemben több irányból próbálok megközelíteni ezt a rejtélyes szubjektumot.

Kocsmajelenet kéne ide. Arról szólna, hogy késő este, kocsmá, cigarettafüst. Az ilyen helyekről a hegedűs már kikopott, a kocsmáros kedvenc kazettáját hallgatjuk, ma este már harmadszor. A szomszéd asztalnál csendben vodkázik egy kisebb gimnazista társaság. Előttünk félig teli kancsó. A bor savanyú, de így a sokadik kör után már lassít.

A legegyszerűbb talán onnan kezdeni a dolgot, hogy mi nem Közép-Európa. Identitásunk egyik fontos része, hogy mi nem vagyunk Balkán és nem vagyunk Kelet. Történelem, vallás, kultúra... Ez az egész a (nyugat-)európai kultúrkör része.

A másik oldalról mi nem vagyunk teljesen szalonképesek a postkommunist, east-tern-rakás részeként; hiába tudtuk le a kisantant, utközőzónás korszakot és azt a bizonyos átkost. Sorban állunk az aranykapu előtt, ahonnan hetente kiszólnak,

hogy „Nincs semmi baj, csak keressük a kulcsot, kérem, addig se veszekedjenek”.

Tehát, kint sem vagyunk, bent sem vagyunk. Valahol

## K. meg mi?

máshol. Mienk az előszobavarázslatos világa.

A magára hagyott félperifériális tudat azonban kevés a régió meghatározásához. Közép-Európát a hasonló módon, vagy együtt megélt élmények teszik eggyé és sájtossá. Valamikor az előző évezred második felében lo-vagoltak be az ősök keletre, nyers húst és őslakókat maj-szolgatva (persze mindenki pár száz évvel a többiek előtt). Aztán az államalapítással egy időben mindenki magára vette a saját kereszt-jét, gyorsan a középkor vé-géig produkált egy arany-tert (3 tenger, Moszkva len-gyel ostromai, a Przemiszlök az Alpokban...).

A regionalizmus gondola-lta már a középkorban is átha-totta a kor politikacsinálói.

A feudalisták még nem hal-lottak a nemzetállamról, az etnikumokról, kavartak összevissza saját hatalmuk stabilizálása és növelése ér-dekében. Keresztházassá-

gukat. Elkezdődött a mara-toni családrégény. Török sztárvendégek, egyre erő-sebb hangú balalajkaszó a háttérben, sok – a helyszínen leszerződötetett – őshonos statisztika. (Ezen soknyelvű társaság tagjai mind a haj-dani főszerepet játszó nagy-szüleikre hivatkozva próbá-ltak legalább egy szöveges jelenetbe bekerülni.) A vala-milyen származású uralko-dó, a különböző nemesi nemzetek és a mindenféle-fajta falu- és városalakók rendszere alapjaiban végig megmaradt. Persze tudom, akkoriban sem a boldog, elé-gedet és békés nép hálaadó ünnepeiről tudósított volna a korabeli CNN. A Duna mentén elnéptelene-dett pár ezer négyzetkilomé-ter, Lengyelország nem csak feledékenységből tűnt el jó néhány nemzetöltőre a tér-kepéről, a csehek sem a poli-tikából való kiábrándulásuk miatt számolták fel a parla-mentjüket. Azt azonban nem szabad elfelejteni, hogy a gazdasági és társadalmi há-lózatok megmaradtak, a kü-lönböző nemzetiségek kul-túrája is élhette saját életét.

Sok szereplős, finom alkukra épülő status quo alakult ki a régióban. Habár nem igazán

lehet sikersztorinak nevezni a honfoglalások óta eltelt időt, de azt ne felejtjük el, hogy amikor mi leszoktunk a nyers lóhúsról, akkortájt a kontinens esősebb és nyugati részén már több száz éve hősiiesen harcoltak a feudalizmus építésének frontján. A hajszálnyi ütemelőny és a gyarmatosítás feltalálása (hogy nekünk nem jutott eszünkbe!) eredményeként Európa nyugati része meg-unta a több száz éves, nyu-godt tempót. Elkezdett kiarabjaira az egész, mint egy kobei autópálya. A régió elégedetlen, egymással szemben-álló törpeóriásokkal lett tele. A párizsi békerendszer év-százados folyamat záróaktu-sa volt: Közép-Európa meg-szünt összefüggő valami len-ni. Ennek következménye-ként, vagy ettől függetlenül a második világháború után el is tűnt az egész. Azonban a szovjet éra alatt minden igyekezet ellenére a múltat nem sikerült eltörölni. A ma-terialisták nem tudnak szel-lemet irtani.

Hát itt tartunk. Van egy geopolitikailag behatárolt, hasonló élményeket megélt régió. Egymás hegyén-há-tán élő nemzetiségek, renge-teg nagy múltú nemzet, zsi-gerből jövő anyázások, öv-alatti bokszmeccsek: gro-teszk, bizalmatlansággal, fe-szültséggel teli, soha nem tel-jesülő reményeket tápláló vi-lágra van szükség. A felvilágosult uralkodók centralizált álla-mot, a felvilágosult polgá-rok, nemesek pedig egységes nemzet(ek)et akartak terem-teni. Csakhogy ennyi jót akarás nehezen fér el ekkora

Az új kor új szelei pedig felborították Közép-Európa addigi egyensúlyát. A kü-lönböző ideológiák különbö-ző adaptációi nagy ívű moz-galmakat indítottak el. A le-vegőben volt, hogy a kusza, heterogén rendszer elavult, egységes, átlátható elvek alapján szerveződő világra van szükség. A felvilágosult uralkodók centralizált álla-mot, a felvilágosult polgá-rok, nemesek pedig egységes nemzet(ek)et akartak terem-teni. Csakhogy ennyi jót akarás nehezen fér el ekkora

Hát így él a magyar átlagpolgár. A pénzügyminisztert megérti és sajnálja, mert tudja, hogy mindketten ugyan-olyan gondokkal küszködnek. Azért én mégis azt mon-dom, hogy egyszer kilábalunk ebből az ökonómiai süllyesztőből. Elvégre ebben az országban több millió po-tenciális pénzügyminiszter van; úgyhogy előbb-utóbb csak találunk olyat, aki ismeri azt a fránya gazdasági nö-vekedést...

Skoda László

\* A cikk Békési László előadása nyomán született, amelyet a politikatudományi tan-szék Tárcatükör a Közgázon című vitasorozatának február 15-i estjén tartott.

**H**a akarnánk, se tudnánk letagadni, hogy a rendszer-váltás fenekestül felfordította az állampolgároknak a gazdasághoz fűződő viszonyát. Mer' ugye, kit érdekelt az átkosban az államadosság, ha egyszer tele volt a hűtő sörrel. Mára azonban nagyot változott a helyzet: az átlag-magyar ma már válságmenedzseléssel kel és pótköltség-vetésről álmodik. A reggeli vajjas kenyere mellett számot vet az adósságszolgálat alapvető kérdéseivel, de a metró-konzervben préselődve már a kitörési pontokat keresi a szeme.

A munkahelyén először sarkig tárja az ablakokat, hogy ezzel is segítse a külföldi tőke beáramlását; majd – mivel alapjában véve liberális beállítottságú – felhívja restriktív szellemű titkárnője figyelmét arra, hogy máskor erő-sebb kávét főzzön, mer' így csak híg fekete massa az egész. Délben magyar rántott húst eszik (magyar marhá-ból!), a pénztártól való távozás után pedig holmi karcsú-sításon és költségvetési reformon törli a fejét. Napközben végig a kompromisszumkeresés jellemzi: szűkebbül munkatársainak türelmesen magyarázza az államháztar-tási reform három alapgondolatát, s nagylelkűen bele-egyezik bérfejlesztésének átütemezésébe. A munkaidő le-járta után még tart egy röpké éhségstrájkot a vakok és gyengénlátók érdekében; később a vágatózó inflációt le-hajrázva rohángal a villamosok után.

Útközben bevásárol, munkahelye védelme érdekében persze kizárólag magyar árukat. Csak vécepapírt nem vesz, erre a célra már úgysis félretette otthon a kárpótlási jegyeket. Az árváltozásokat szigorúan feljegyezi, miköz-ben hasonló irányba szeretné terelni azt a rakoncátlan tőzszeindexet is.

## növeked... És?\*

Fizetéskor árgus szemekkel felügyeli a pénztárgéphe ültött összegeket, hiszen fizetőképességének megőrzését mindennél fontosabbnak tartja.

Hazaérvén, ahogy az egy becsületes magyar családapa-hoz illik, meglepi gyermekeit egy-egy fél szóbeli csokolá-déval, majd a napi költségek számbavétele után hossza-dalmasan érdekegyeztet konvertibilis feleségével. Szor-morúan konstatalja, hogy az asszony ismét igyekszik visszafogni a sör keresletét, ezért átmegegyeztet szomszédjához megérdeklődni, hogy az milyen lépéseket tett legújabb barátnőjének privatizációjában? Hiába, ez a téma mindig tartogat meglepetéseket – összegzi a hallottakat, hogy az-tán este tizkor objektíven ismét adjon egy esélyt a köz-szolgálati modernizációs programnak. Lefekvés után azért még célba veszi asszonykáját testreszabott szociál-politikájával, aki megelégedettséggel nyugtázza a tőke-emeléses módszer hatékonyságát.

Hát így él a magyar átlagpolgár. A pénzügyminisztert megérti és sajnálja, mert tudja, hogy mindketten ugyan-olyan gondokkal küszködnek. Azért én mégis azt mon-dom, hogy egyszer kilábalunk ebből az ökonómiai süllyesztőből. Elvégre ebben az országban több millió po-tenciális pénzügyminiszter van; úgyhogy előbb-utóbb csak találunk olyat, aki ismeri azt a fránya gazdasági nö-vekedést...

Skoda László

\* A cikk Békési László előadása nyomán született, amelyet a politikatudományi tan-szék Tárcatükör a Közgázon című vitasorozatának február 15-i estjén tartott.

mat, történelmet, mítoszokat... mindent amit a kézi-könyv előír. Az alkotói lázat pedig nem csak az influen-zás műzsától kapták, a kész-tetést a többiek kizorítását is célul kitűző program adta. Ebben a felfordulásban az Osztrák-Magyar Monarchia jelentette a kompromisszum kísérletét. Hamar látszott azonban, hogy a rendszer nem tökéletes. Az, hogy egyál-talán javítható lett volna, örökre megmaradó vitakér-dés, mert az első világhábo-rút követően úgy esett da-rabjaira az egész, mint egy kobei autópálya. A régió elégedetlen, egymással szemben-álló törpeóriásokkal lett tele. A párizsi békerendszer év-százados folyamat záróaktu-sa volt: Közép-Európa meg-szünt összefüggő valami len-ni. Ennek következménye-ként, vagy ettől függetlenül a második világháború után el is tűnt az egész. Azonban a szovjet éra alatt minden igyekezet ellenére a múltat nem sikerült eltörölni. A ma-terialisták nem tudnak szel-lemet irtani.

Hát itt tartunk. Van egy geopolitikailag behatárolt, hasonló élményeket megélt régió. Egymás hegyén-há-tán élő nemzetiségek, renge-teg nagy múltú nemzet, zsi-gerből jövő anyázások, öv-alatti bokszmeccsek: gro-teszk, bizalmatlansággal, fe-szültséggel teli, soha nem tel-jesülő reményeket tápláló vi-lágra van szükség. A felvilágosult uralkodók centralizált álla-mot, a felvilágosult polgá-rok, nemesek pedig egységes nemzet(ek)et akartak terem-teni. Csakhogy ennyi jót akarás nehezen fér el ekkora

Hát itt tartunk. Van egy geopolitikailag behatárolt, hasonló élményeket megélt régió. Egymás hegyén-há-tán élő nemzetiségek, renge-teg nagy múltú nemzet, zsi-gerből jövő anyázások, öv-alatti bokszmeccsek: gro-teszk, bizalmatlansággal, fe-szültséggel teli, soha nem tel-jesülő reményeket tápláló vi-lágra van szükség. A felvilágosult uralkodók centralizált álla-mot, a felvilágosult polgá-rok, nemesek pedig egységes nemzet(ek)et akartak terem-teni. Csakhogy ennyi jót akarás nehezen fér el ekkora

Hát itt tartunk. Van egy geopolitikailag behatárolt, hasonló élményeket megélt régió. Egymás hegyén-há-tán élő nemzetiségek, renge-teg nagy múltú nemzet, zsi-gerből jövő anyázások, öv-alatti bokszmeccsek: gro-teszk, bizalmatlansággal, fe-szültséggel teli, soha nem tel-jesülő reményeket tápláló vi-lágra van szükség. A felvilágosult uralkodók centralizált álla-mot, a felvilágosult polgá-rok, nemesek pedig egységes nemzet(ek)et akartak terem-teni. Csakhogy ennyi jót akarás nehezen fér el ekkora

Hát itt tartunk. Van egy geopolitikailag behatárolt, hasonló élményeket megélt régió. Egymás hegyén-há-tán élő nemzetiségek, renge-teg nagy múltú nemzet, zsi-gerből jövő anyázások, öv-alatti bokszmeccsek: gro-teszk, bizalmatlansággal, fe-szültséggel teli, soha nem tel-jesülő reményeket tápláló vi-lágra van szükség. A felvilágosult uralkodók centralizált álla-mot, a felvilágosult polgá-rok, nemesek pedig egységes nemzet(ek)et akartak terem-teni. Csakhogy ennyi jót akarás nehezen fér el ekkora

Hát itt tartunk. Van egy geopolitikailag behatárolt, hasonló élményeket megélt régió. Egymás hegyén-há-tán élő nemzetiségek, renge-teg nagy múltú nemzet, zsi-gerből jövő anyázások, öv-alatti bokszmeccsek: gro-teszk, bizalmatlansággal, fe-szültséggel teli, soha nem tel-jesülő reményeket tápláló vi-lágra van szükség. A felvilágosult uralkodók centralizált álla-mot, a felvilágosult polgá-rok, nemesek pedig egységes nemzet(ek)et akartak terem-teni. Csakhogy ennyi jót akarás nehezen fér el ekkora

Szepesi Balázs  
Rajk László  
Szakkollégium

# A mezőgazdaságról, a modernizálásról és a nyugdíjbiztosításról a TEK téli táborán

A Társadalomelméleti Kollégium már hagyományosnak számító téli táborát – amelyet az Országos Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Rt., a Kereskedelmi Bank Rt., a CIB és a Pro Renovanda Cultura Hungarie Alapítvány támogatott – ez évben Szárli-gepen tartotta. A következőkben az elhangzott előadások tartalmát foglalom röviden össze.

Miután a tél ereje és a hó magassága valamivel csökkent, eljutott hozzánk az első előadó: *Forgács Csaba, aki a magyar mezőgazdaság múltjával és jelenével ismertette meg bennünket.*

Magyarországon 1957-ben az agrárpolitikai tézisek a mezőgazdaság szocialista átalakulását közel két évtized munkájaként irányozták elő, ezzel szemben a politikai vezetők úgy döntöttek, hogy ezt sokkal rövidebb idő alatt kell megoldani, aminek köszönhetően a hatvanas évek elejére megtörtént a szövetkezesítés. Ennek során azonban a termelés mennyisége nem csökkent, ami egyedülálló volt a szocialista országok történetében. A szövetkezesítés ellenére is magas maradt azonban a magánkistermelés nagysága, ez az összes termelés közel 30%-át tette ki, a fennmaradó 70%-ot a nagyüzem adta.

Az 1968-as gazdasági irányváltás a mezőgazdaságot sem hagyta érintetlenül. Itt már 1967-ben megindultak a reformok, amit a szakirodalom mint mechanizmusváltást tart nyilván. A reform eredményeképpen megengedték a szövetkezeti melléküzemágak alakítását, amelyek termékei a hiánygazdaság körülményei között megfelelő piacra találtak. Emellett a mezőgazdasági termelés technikája és technológiája is változott. Megjelentek az úgynevezett termelési rendszerek, valamint az ezekhez kapcsolódó géprendszerek. Ezek a kor legmagasabb technológiai és technikai színvonalát hordozták, mindamellett a rendszergazdák felelősek voltak az eljárások működéséért, valamint a minőségért, aminek köszönhetően szigorúan felügyelték a termelést.

Ezen túl jelentős tökeinjekciót kapott a mezőgazdaság azzal, hogy a hatvanas évek végén nagy mennyiségű hitelállományt engedtek el, így a terhektől megszabadulva kezdhették újra a termelést. Ezen hatásos eredményeként a mezőgazdaság a hetvenes évek elején 4-4,5%-os éves növekedést ért el, ami világvizonylatban is jelentős volt. Ez a növekedés a hetvenes évek második felében 2-2,5%-ra csökkent, a nyolcvanas években pedig stagnált. A kezdeti szép eredmények azonban komoly problémákat fedtek fel. A mennyiségi növekedés jegyében nem ösztönözték a termelőket a technológiai váltásra, az olajárrobbanás hatásai is csak évekkel később mutatkoztak.

A felemás reformok és a költségvetési megszorítások eredményeképpen az utóbbi években a magyar mezőgazdaság csak árnyéka hajdan volt önmagának. Az 1993. évi termelés közel 50%-a csak az 1989. évinek.

## Mi az oka ennek a jelentős visszaesésnek?

A rendszerváltást követően a magyar mezőgazdaság óriási bizonytalanságba került, legalábbis ami a szövetkezeti szférát illeti.

– A kárpótlás körüli bizonytalanság lehetetlenné tette a fejlesztést a szövetkezetekben, hisz nem lehetett tudni azt, hogy mely földeket fogják kijelölni a kárpótlási igények kielégítésére.

– A földtulajdon elidegeníthetlensége megakadályozta azt, hogy a szövetkezetek tőkéhez jussanak.

– Jelentősen leépülnek az állami támogatások, és az egyenlő verseny jegyében a mezőgazdaság a költségvetés nettó befizetője lett, ami azt jelenti, hogy többet vontak ki az ágazatból, mint amennyit oda szubvencióként visszajuttathattak (ami európai viszonylatban is ritkaság).

– A bankrendszer átalakulásával, a hitelkamatok felszabadtásával a mezőgazdaságot nemcsak az új hitelektől vágják el, hanem visszamenőleg is felemelték a hitelkamatokat. Ez azért volt súlyos teher, mert a tervezéskor alacsony kamatokat vetek számításba, tehát mások voltak azok a körülmények, amelyek akkor a döntést befolyásolták. A kamatemelés után a korábbi beruházások nem termelték ki még a kamattörlesztés összegét sem, így más területektől kellett pénzt elvonni.

– Ehhez járult még a hatalmas piacvesztés mind bel-, mind külföldön, ami a fizetőképes kereslet hiányából fakadt.

## Hogyan tovább? Van-e kiút ebből a nehéz helyzetből?

– tehetjük fel jogosan a kérdéseket.

Egyre többször hangzik el az, hogy „be kell lépni az Európai Unióba, ez megoldást hozhat a mezőgazdasági problémákra is, hiszen az ottani jelentős szubvenciókból számunkra is csak csurran-cesspen valami”. De ez nem ilyen egyszerű, hiszen a legoptimistább becslés is – az EU részéről – 10 milliárd dollárra (míg a legpesszimistább 37 milliárd dollárra) teszi a kelet-közép-európai volt szocialista országok felvételének mezőgazdasági kiadásait.

Napjainkban pedig ha akadozva is, de már megindult az EU agrárrendszerének reformja, aminek célja az, hogy a közös mezőgazdasági kiadásokat lefaragják. A nyugati államok óriási mezőgazdasági túltermeléssel küzdenek, mindent elkövetnek annak érdekében, hogy lejjebb szorítsák a termésmennyiséget, ennek érdekében kvótákat, limiteket vezetnek be. Az agrárprogramok célja a túltermelés csökkentése, a kieső jövedelmek pótlásában pedig a közösség egyre kisebb szerepet vállal, helyét a tagállamok költségvetései veszik át. Tehát ebben a rendszerben sem igazán számíthatunk nagyobb összegű segílyre.

Az integráció tehát csak hosszú távon valósítható meg, addig is önerőre támaszkodva kell elérni azt, hogy javuljon a magyar mezőgazdaság hatékonysága. Ésszerű, szektorsemleges támogatási, ösztönzési rendszerre van szükség, állami segílyre az elvesztett piacok visszaszerzésében, amelyben helyet kell biztosítani a bartelüzleteknek is, ami viszont egy megfelelő továbbértékesítő rendszert feltételez. Ezen túl biztosítani kell a megfelelő felvásárlási rendszert is, ami visszaadhatja a kistermelők bizalmát, de mindenképp nagyon fontos a megfelelő szakember-utánpótlás biztosítására. Ennek hiányában a magyar mezőgazdaság csak a kiszolgálói, beszállítói szerepre vállalkozhat, nem lehet az ország új sikerágazata.

Második előadónk, Gidai Erzsébet a *modernizáció lehetőségéről és annak korlátairól* beszélt. Nézetek nagyban eltérnek a

most divatos elképzelésektől. Talán ennek köszönhető az, hogy az előadás alatt és után éles vita bontakozott ki az előadó és a hallgatóság között. (Itt szeretném kiemelni azt, hogy a szerző több ponton nem osztja az előadó elképzeléseit.)

Az alapkérdés a modernizációval kapcsolatban a következő:

## Lehetséges-e modernizáció az állam szerepvállalása nélkül?

Hazánkban az utóbbi években, sőt már közel egy évtizede az állami szerepvállalás csökkentésén van a hangsúly, az egyensúly kérdése kerül előtérbe a növekedéssel szemben. A vezető nemzetközi pénzügyi szervezetek, az IMF és a Világbank így látja biztosítva azt, hogy az állami kiadásokat, a fölösleges költségeket visszafogják, hogy így csökkentsék a költségvetés hiányát és a növekvő adósságállomány finanszírozhatóságát biztosítsák. Az 1970-es évek második felében megindult eladósodásnak köszönhetően napjainkban egyre nagyobb nettó tőke kivonás folyik az amúgy is forráshiánnyal küszködő nemzetgazdaságunkból. Mindent alárendelnek az adósságfizetésnek, s a felvett hiteleket nem a fejlesztésre, beruházásokra, hanem a kamat- és tőke-visszafizetések fedezetére fordítják. Ha a jelenlegi folyamatok nem változnak, abban az esetben 2000-re várhatóan 40 milliárd dollár lesz Magyarország bruttó adósságállománya, ami már finanszírozhatatlannak tűnik.

A privatizációt szinte az adósságszolgálat teljesítésének rendelik alá. Hiányzik a megfelelő ellenőrzés, az állami vagyon elherdálása folyik. Erre példaként az előadó a spontán privatizációt említtette, amikor is egyesek, akik „közel voltak a tűzhöz” vagy megfelelően „korán ébredtek”, óriási vagyonokat halmoztak fel. A politikai elit meggazdagodik, felhasználja a jogszabályok által le nem zárt kiskapukat arra, hogy tőkét kimentse az adózás alól. Sok, hazánkban szerzett, „megkeresett” pénz vándorolt külföldre, magyarok által alapított fantomcégekbe, amelyeket olyan országokban hoznak létre, ahol alacsonyabbak a vállalkozókat terhelő adók. Ezek a cégek aztán Magyarországon vetnek vagy alapítottak vállalatokat, igénybe véve a külföldi befektetőknek járó adókedvezményt.

Nem szolgálat a modernizációt a külföldi vállalatok magyarországi befektetései sem, hiszen rendszerint az itt beruházó idegen cégek nem egy esetben azt a technikát üzemeltetik nálunk, amelyet már anyaországában nem engednek használni az általa okozott környezeti károk miatt. Másrészt sok esetben a cél a versenytárs kikapcsolása, a hazai konkurencia felszámolása, aminek eredményeként a magyar termékek eltűnnek a magyar boltokból és külföldi termékeket vagyunk kénytelenek vásárolni. A külföldi cégek a profitot kiviszik az országból s nem itt fektetik be, ami szintén óriási összegeket von el a modernizáció elől.

A gazdaság hanyatlásával egy időben a lakosság jelentős része ellehetetlenül, lecsúszik, egyre nagyobb lesz a szegénység. Emiatt az emberek egyre kevesebbet költenek kultúrára és a költségvetésből sem sok jut ilyen célra. Az oktatás piacosodásával egy időben egy széles réteg számára – tehetsége ellenére – elérhetetlené válik a felsőfokú képzetés elsajátítása. Nincs biztosítva a lakosság megfelelő fizikai és szellemi fejlődése, ami a technológiai váltást nehezíti, akadályozza a modern technológia átvételét.

## Mi lehet a megoldás ebben a helyzetben?

Az állami szerepvállalás nem csökkenthető az innovációs folyamatban. A költségvetésnek megfelelő kereteket kell biztosítani a technikai, technológiai fejlesztés támogatására, ösztönzésére. Ebben nagy szerepe van a humán tőke fejlesztésének, a megfelelő szakmastruktúra kialakításának.

Szakítani kell a jelenlegi „hivatalos” gazdaságpolitikával, a monetarizmussal. Generációváltásra van szükség ahhoz, hogy az új nemzedék képes legyen vállalni az egyensúlytalanságot is a növekedésért. Hiszen csak a növekedés teremtheti meg az egyensúly kialakításának pénzügyi feltételeit. Ez biztosíthatja azt a többletbevételt, ami lehetővé teszi a gazdaság fellendítését.

Ennek azonban óriási akadály a jelenlegi magas külföldi adósság és az ebből fakadó hitel- és kamattörlesztés. Az eladósodás kérdésének megoldására több javaslat hangzott el:

– tárgyalásos úton el kell érni azt, hogy a hitelezők elengedjék az adósság jelentős részét (megközelítőleg 40-50%-ot), vagy legalább számunkra kedvezőbb kamatfeltételekkel, előnyösebb kamatvariációkkal váltsuk fel a jelenlegi rendszert. Erre már volt

## Kedvezmények Mágánásoknak

*A terv: egyetemi polgári azonosító kártya bevezetése. A cél: ennek az egy kártyának a segítségével használni a könyvtárat, vásárolni a jegyzeteket, esetleg hét végén bejutni az egyetem épületébe. Hogy mikortól? Az még kérdéses. De az első fejske, a Mágánás kártya már megjelent.*

*A lényege, hogy 500 forint/félév díj befizetése ellenében a diákok és csakis ők, a könyvtárban elkészítetik ezt a plasztiklapocskát. A kártya mellé egy katalógust is kézhez kapnak. Ez tartalmazza azoknak az elfogadóhelyeknek a listáját, ahol a Mágánás a nap bizonyos időszakaiban, bizonyos mértékű kedvezményekre jogosítja őket. Eddig kb. 90 tagja van a hálózatnak, akik a nagy bankkártyák emblémái mellé a Mágánás lógóval ellátott matricát is felragasztják a bejárati ajtóra. Az egyetem környéki éttermek, sörözők, pizzériák, szórakozóhelyek fantáziát láttak a dologban. Többek között a Pince Klubban, a Ráday-klubban is felhasználható a kártya, a Libri Könyvhálózat 38 boltjával sikerült már szerződést kötni. Fényképek kidolgozásánál, utazási irodákban is felhasználható a Mágánás. És a sor még korántsem teljes. Aki egy újabb elfogadóhelyet léptet be a hálózatba, az szeptembertől ingyen kapja kézhez a kártyát.*

*Bármilyen információért Cseh Balázst keressétek a HT irodában!*

példa Lengyelország esetében, aminek eredményeként jelenleg a lengyel gazdaság a térség legdinamikusabban fejlődő gazdasága, – amennyiben ez nem lehetséges, akkor be kell jelenteni azt, hogy az ország a továbbiakban nem tesz eleget adósságszolgálati kötelezettségeinek. Ezt azonban csak úgy lehet megoldani, ha a többi kelet-közép-európai állam hasonlóan lép fel, mindannyian egyszerre jelentik ezt be, megakadályozva ezzel azt, hogy a hitelezők szankciókat léptessenek életbe a renitenssel szemben.

Ebben a jövőképből nagy szerepet kap a regionális együttműködés, a volt szocialista országok közötti szorosabb kapcsolat, amely azonban csak akkor életképes, ha egy iparilag, gazdaságilag és politikailag is erős állam is jelen van e tömörülésben és segíti, támogatja a többiekét a modernizáció útján. Az előadó ezt a szerepet az egyesült Németországnak szánja, de kérdés az, hogy a német újraegyesítés több száz milliárd márkás költségeit újra hajlandó-e vállalni a német adófizető a mi esetünkben is?!

Dr. Mészáros Tamás és Baráth Gábor

## a nyugdíjbiztosítás jelenlegi helyzetéről

tartott rövid vitaindítót.

Az előadás megerősítette bennem azt a hitet, hogy az állami költségvetés utáni második legnagyobb elosztási rendszer, szintén súlyos problémákkal küzd, a jelenlegi gazdasági helyzetben az elvárások és a realitások sok esetben elszakadnak egymástól. Hiszen napjainkban a Nyugdíjbiztosítási Önkormányzattal szemben támasztott követelmény az, hogy önállóan gazdálkodjék, bevételeiből fedezze kiadásait. Ez egyben a problémák forrása. Ugyanis a társadalombiztosítás a felosztó-kirovó rendszer épül, amelyben a jelenleg 44%-os társadalombiztosítási járulék, valamint a 10%-os nyugdíjjárulék egészségbiztosítással megosztott része fedezi a nyugdíjak kifizetését. Jelenleg az évi 503 milliárd forint költségvetésű Nyugdíjbiztosítási Önkormányzat többek között 2 814 000 ellátottól gondoskodik. Közülük 1 835 000 fő a korhatár feletti nyugdíjas, ami azt jelenti, hogy közel egymillió ellátott a férfiaknál 60, a nőknél pedig 55 éves nyugdíjkorhatár alatt van. Az előadók panasztaláltak azt, hogy a korkezdvezményes nyugdíjazás és a rokkantsági nyugdíj választása az ellátott szempontjából érthető, hiszen így lehetőség nyílik arra, hogy elkerüljék a munkanélküliséget, viszont ez jelentős terhet jelent az önkormányzat számára. Jelenleg az összes ellátott átlagéletkora mindössze 64 év, ami nagyon alacsony, ennek költségeit jelenleg pedig igen nehéz finanszírozni. A nyugdíjkorhatár emelését pedig nagyon nehéz elérni, sőt szinte lehetetlen. Ennek mindkét oldalról megvan a megfelelő magyarázata. Az idős korosztály nem szeretne, nem akar még tovább dolgozni, míg a mostani magas munkanélküliségi ráta mellett nyugdíjkorhatár meghosszabbítása a fiatal álláskeresők számának növekedésével járna, tehát a munkanélküliség növekedésétől való félelem is visszatartja a politikusokat a kényelmetlen lépés megtételétől, másrészt ez nem használna a népszerűségüknek sem.

A korhatár kérdésének megoldásaként kínálkozik az, hogy meg kell adni a nyugdíjasoknak a választás lehetőségét. Ez azt jelenti, hogy dönthet úgy, hogy már korán, akár hatvanévesen is nyugdíjba megy, aminek a következménye viszont az lesz, hogy alacsonyabb nyugdíjat kap, mint az, aki még vár néhány évet a nyugállományba vonulással.

A munkanélküliség más oldalról is fékezi a nyugdíjbiztosítás pénzügyi helyzetének rendezését. A legnagyobb adósok ugyanis a legnagyobb foglalkoztatóik is egyben. Így az önkormányzat nem kezdeményezheti vagy legalábbis nem akarja kezdeményezni a vállalkozások felszámolását és a tartozások behajtását, mivel ezzel sokkal nagyobb bajt idézne elő. A vállalkozások másik sajátossága az, hogy a már említett korkezdvezményes nyugdíjazással próbálnak megszabadulni a feleslegessé vált munkaerőtől. Ennek törvényi feltétele viszont az, hogy az ellátottnak fizetett nyugdíj egy részét a munkáltató befizeti a nyugdíjbiztosítás pénztárába, mégpedig előre egy egész félévet. Erről azt hinnénk, hogy igen humánus eljárás, viszont akkor, amikor a vállalkozást felszámolják vagy valami más módon szűnik meg, az önkormányzat kénytelen vállalni a fennmaradó idő finanszírozását.

A kérdésekre válaszolva az előadók elmondták azt, hogy az önkormányzat helyzetét jelenleg már nem lehet állománycserével javítani, hiszen az, amit át lehetne adni, az összes költségvetéshez képest nem jelentős.

Az állam és a Nyugdíjbiztosítási Önkormányzat kapcsolatában a vagyonátadás kérdése, valamint a két költségvetés (mármost az állami és a nyugdíjbiztosítási) viszonya érdekelte a hallgatóságot.

A vagyonátadással kapcsolatban pesszimista vélemények hangzottak el. Ezeknek egyik fontos eleme volt az, hogy nemcsak késik az átadás, de az összeg is egyre csak csökken. A felajánlott tulajdonnal kapcsolatban viszont az önkormányzat bizakodó, hiszen a legutóbbi több tízmilliárdos pakettben már olyan vagyonrészek voltak, amelyek egyrészt jelentős tulajdonrészt jelentenek, másrészt pedig értékesek (bár az állami szervek árfolyamérték fölött kínálják ezeket a papírokat, de ezekre már lehet alapozni a későbbiekben is). Jelenleg a parlament már elfogadta a pénzügyminiszter előterjesztését, amely értelmében a társadalombiztosítás két önkormányzata 1995 második félévében kizorul az állami forgóalapszámla igénybevevői közül és banki finanszírozásra köteles áttérni. Erről a számláról ugyanis rövid távú hitelt kamatteher nélkül vehetett igénybe mindkét önkormányzat. Viszont abban az esetben, ha bevételi többletet ért el, akkor kénytelen volt szintén kamat nélkül itt tartani azt, így egyszer nyertek, egyszer pedig veszítettek. Az államnak viszont biztosítani kell a likviditást, amihez megfelelő nagyságú, a bankoknál biztosítékként is lekötendő vagyon átadására is van szükség.

Abban az esetben viszont, ha ez a lehetőség megszűnik, akkor a kereskedelmi banki finanszírozás bevezetésének több problémája van. Többek között az, hogy jelenleg nincs Magyarországon olyan bank, amely egyik napról a másikra elő tudna teremteni több tízmilliárd forint készpénzt, így ez csak konzorcionális alapon oldható meg, ami azonban hosszú folyamat. A társadalombiztosítás számlavezetőjének lenni azonban jó üzlet, hiszen óriási pénzmozgásról van szó, ami a banknak jelentős bevételi többletet jelenthet, ennek köszönhetően ma már nincs olyan bank, amelyik meg ne kereste volna a Nyugdíjbiztosítási Önkormányzatot azzal, hogy szeretne a számlavezetésről tárgyalni.

A másik probléma az óriási készpénzigény és készpénzmozgás. Ez veszélyes és költséges is. Ezt a hosszú távú tervekben a mi bankkártyánkhoz hasonló rendszerben próbálják megoldani, hiszen jelenleg olyan magas az önkormányzat postaköltsége, hogy azon önálló bankot lehetne vásárolni.

Jelenleg a Nyugdíjbiztosítási Önkormányzat tervezett költségvetése egyensúlyban van, azonban az év végi eredményt becslve Baráth Gábor elég pesszimista volt. Reméljük, nem neki lesz igazsá, s a bevételök nőni fognak, valamint javul az adómorál, aminek köszönhetően nem tetézi a központi költségvetés hiányát meg a nyugdíjbiztosítás deficitje is.

Szűcs J.

# Tinilány a piramisok árnyékában

– Titok? – kérdeztem rá másodsor. – Nem akarod elárulni a személyi számodat?  
– Nincs benne semmi titok, csak az az igazság, hogy nem tudom. Nyolc évig éltem Afrikában és amióta megint Magyarországon vagyok, még soha nem kellett használnom – magyarázza *Marion Enikő* (I. évfolyam).

– Édesapám az UTE vívóedzőjeként dolgozott, amikor meghívást kapott, legyen az egyiptomi válogatott tréner. Elfogadta a lehetőséget, ami akkor négy évre szólt, hisz külföldi edző az afrikai ország előírása szerint csak ennyi időt tölthet a csapat élén. Mivel vívói sorra nyerték az arab és afrikai bajnokságokat, júni-or vb-s harmadik helyezett tanítványa is volt, ezért évente hosszabbították a szerződését.

– Egyiptomban amúgy sem volt ismeretlen a magyar sportképzés.

– Puskás Öcsi öt évig edzősködött Alexandriában. A vívásnak pedig nagy kultusza van a francia gyarmati idők óta.

– Tehát eddigi tanulmányaid nagy része Kairóhoz kötődik.

– Kint három iskolába jártam. Az egész az orosz sulival kezdődött. Nemzetközi iskola volt magas szintű elméleti képzéssel. Angolul tanultunk, térítésmentesen, a tanáraink sokat követeltek. Az ottoni hetedikésképzés a magyar gimnáziumok szintjének felelt meg. Nagyon szerettem a csoporttársaimat, rengeteg náció keveredett a mongoltól a spanyolig, a bolgártól a lengyelig. A gond csak akkor kezdődött, amikor tanáraink be akartak léptetni bennünket a Komszomolba. Persze nem úgy, hogy kötelezővé tették, hanem csak annak állandó hangoztatásával, hogy most már, hogy eljutottunk a hatodikba, ideje belépünk. A külföldi szülők természetesen tiltakoztak. Az én esetemben az is sokat nyomott a latba, hogy katolikus szülők gyere-

keként hét végenként misére jártunk, hét közben pedig a Komszomolról hallgattam az előadást. Kicsit összekeveredtem. Úgyhogy három év után otthagytam az orosz iskolát. Azt el kell ismerni, hogy ez a kemény oktatás adta meg a kellő alapot a későbbiekhez, ahhoz, hogy az angol érettségivel semmi gondom nem volt. Idővel rájöttem: ugyanaz a szemléletmód határozta meg az orosz és az amerikai iskolát, csak más tálalásban. Az egyikben azt mondták, éljen Lenin, a másikban pedig, hogy éljen Benjamin Franklin.

– De az amerikai is-



kola előtt még két évet másutt töltöttem.

– A váltás során pakisztáni iskolába kerültem. Itt még franciát is tanultam, és lettem az angol alapfokú érettségig, amit Cambridge-ben javítottak ki. A társaság itt is nagyon jó volt.

Végül 16-tól 18 éves koromig jártam az amerikai iskolába. Ide a fehérek kemény dollárokért irathatták be gyerekeiket, az arabok pedig csak miniszteri engedéllyel tanulhattak itt. Ebben az iskolában szereztem meg második amerikai high school diplomámat és a nemzetközi érettségim. Egyébként ennek segítségével kerültem be a Közgázra felvételi nélkül.

– Milyen oktatás folyt az amerikai iskolában?

– Egy nagyon fontos alapelv működött, nevezetesen az, hogy használd az agyad,

mélyedj el a dolgokban, próbáld logikusan gondolkodni. Volt egy párszáz oldalas tankönyv, amit két év alatt eljáratni nem volt nagy kunszt. Viszont az érettségim olyan kérdéseket tettek fel, amikre csak akkor tudott az ember megfelelni, ha az egyszerű dolgokból kiindulva kreatív, logikus, átgondolt választ épített fel.

– Időközben írtál egy érdekes dolgozatot is a vizsgára.

– A kábítószert, az alkoholt, a cigarettát és egyéb káros szenvedélyeket vizsgáltam az Egyiptomban tartózkodó külföldiekkel. Kérdőívek és személyes beszélgetések segítettek a kutatásomat, aminek végkövetkeztetése az volt, hogy a fiatalok beilleszkedési nehézségeiket próbálják ezzel a pótcselekvéssel enyhíteni. Még abban a kis minitársadalomban is, amelyben mi, jómódú szülők gyerekei éltünk, szükség volt arra, hogy figyeljük egymást, felügyeljük egymás viselkedését. Olyanok voltunk, mint egy kis család, mindent megbeszeltünk, még családfát is készítettünk magunknak.

– Ennek a baráti körnek volt egy rendszeres programja. Amikor tudtunk, elmentünk Mádiba – ez Kairó külvárosa – egy hitgyülekezetbe. Számomra a katolikus egyház túl dogmatikusává vált és a

baptista pappal, aki Mádiban a gyülekezetet vezette, sikerült közvetlen, minden me-revségtől mentes kapcsolatot kiépíteni. Mindig rugalmasan viszonyult hozzánk, mindenféle tinibájjal bátran hozzá fordulhattunk. Musicaleket tanultunk, zenéltünk, szórakoztunk itt. Ha gond volt, akkor is lehetett rá számítani. Egyiptomban tiltott az abortusz és ő mégis, annak ellenére, hogy tudta, a vallással sem egyeztethető össze a cselekedete, mégis lelki segítséget nyújtott a bajba jutott lányoknak a külföldi mütéthez.

– És mi a véleményed az arab mentalitásról, az embe-rekről?

– Nagyon jól éreztem ott magam, olyannyira, hogy inkább Kairóban érzem magam otthon és nem Budapesten. Az emberek segítőkészek és nyugodtak, nem ért semmiféle atrocitást.

– A közbiztonság, a szegénység, a kosz?

– Furcsának tűnhet – ismerve az itteni viszonyokat –, hogy éjjel kettőkor bárhonnét hazasétáltam minden félelem nélkül. Vannak merényletek, lövöldözések Kairó utcáin, de félelemérzetem nem alakult ki. Tény, hogy sok a szegény ember, hogy kosz van az utcákon. Én olyan aspektusból – a tökéletes anyagi biztonsággal a hátam mögött – ismertem meg ezt a társadalmat, amit a negatív hatások nem tudtak lerontani. Imádtam ott élni. Egyébként egy nagyon szűk réteg ott is luxuskörnyezetben, elegáns módon él. Ők az arab üzletasszonyok, gazdag háttérrel, vagy ügyes kézművesek, ékszerészek. Kairó utcáin is furikázott néhány arany rendszámtáblás arab kocsi.

– Milyen viszonyod volt a helyekkel, tanultál arabul?

– Igazából a nemzetközi klikkünk elég szoros és zárt volt, néha jött csak velünk egy-két arab srác. Minden társalgás angolul folyt, én az arab sofőrünktől tanultam a nyelvet, ma már a beszédem okoz gondot.

– Bár az aktív sport kimaradt az életedből, egy érdekes hobbit mégis találtál magadnak.

– Szeretek írni. 13 éves koromban írtam az első regényemet. Természetesen romantikus regény volt és az asztaliók számára készült. Aztán áttértem a fordultatos horror történetekre, ezeket már angolul írtam. Rengeteg kritikát is készítettem könyvekről, előadásokról, mindennél, ami egy 17-18 éves diáklányt az adott pillanatban foglalkoztathat.

– Hogyan tervezted a jövődet, hol szeretnél élni?

– Ha terveim megvalósulnának, akkor három diplomám lesz. Az első a Közgáz. Ezt csak bevezetőnek számom. Ami igazán érdekel, az a média. Médiaszakember szeretnék lenni, ebből akarom megszerezni a második diplomámat. Harmadik célom a színházi rendezés. Ezt persze csak akkor, amikor már az egzisztenciális háttérrel megteremttem magamnak. Remélem, úgy negyvenéves korom körül ezt is elérem és akkor már a rendezésnek szentelhetem az időmet. Ez elég széles skála, remélem bejön az elképzelésem. Az biztos, hogy valahol külföldön szeretnék élni és Egyiptom az elsők között van a rangsorban.

K. Á.

## VISZONYOK

# MÉLTÓSÁGOS

Meglehet, élvezettel s gyönyörűséggel olvassam Mikszáth századforduló környékén írott tárcáit a kor uram-bátyám világáról, őrösségében is finomkodó úri stílusáról, mégis távol áll tőlem a kor szellemisége. Ha megelőző boldogult kormányunkban volt, amit nem nagyon szívettem, az éppen annak rangkországos, meg nem szolgált érdemeiken nyugó szemléletmódja. Mindezek mellett is csendes nosztalgiával gondolok vissza arra, hogy valaha egy város vagy egy egyetem szenátorait megillette a méltóságos megszólítás. Ez valójában nem azért érdekes, mert a megszólítás a nevezett hölgyek és urak személyes érdemeit volt hivatott visszatükrözni, hanem mert ez egyben a képviselt (és vezetett) város vagy egyetem tisztességét, respektjét is megalapozta.

Manapság persze mulatságos lenne egy egyetem méltóságáról, respektjéről értekezni, ma már más öltöbéli nép szabja meg a dolgok folyásának irányát. Hogy – Kányádival szólva – vannak vidékek, ahol egy felsőoktatási intézmény nem is diploma, hanem intézményi (s ezen keresztül hallgatói) elismertség „termelésén” járadozik, arról sajátos hazai viszonyok között anakronizmus beszélni.

Mindenesetre, hetek óta fokozódó izgalommal veszem kézbe a Közgazdász új számait, de mostanra beláttam: hiábavaló a várakozásom, amit olvasni szeretnék, az soha nem is lát már napvilágot. Történetesen arra gondolok, hogy egyetemünk gazdasági igazgatója a november 25-i számban arra ragadtatta magát, hogy címkézze az egyetemi tanácsot és nevesítessen egyes tagjait. A jó direktor – megengedőleg megdicsérve ugyan rektorunkat, „...aki horribile dictu nem is közgazdász...” – értetlenül áll a magas testület és egyes szenátorok „kekeckedéseivel” szemben, akik szemmel láthatóan nem hogy nem értették mondandóját, de nem áttalják „ápolni azt az általam is megörökösített ellenszenvet, aminek eredetére szívos kutatómunkával sem tudtam rájönni”. Arra most ne vesztegessünk szót, hogy a szűkkeblű szenatori értetlenségnek volna némi alapja, lévén gazdasági ügyeink teljhatalmú ura előterjesztésében sok mindenre kitért, csak éppen arra nem, ami a napirendi pont tárgya lett volna. (Ez is megérne ugyan egy misét, de most igazán nem erről szeretnék beszélni.) S arról se essék itt most szó, hogy a szívos kutatómunka már csak azért is eufémizmusnak tűnhet, mert az tudvalevőleg a vizsgált problémára fordított extenzív időráfordítást igényel, amellyel meg nem értett direktorunk igazán nem vádolható.

Ami ennél jobban gondolkodóba ejtett, hogy a magas testület különösebb zúgolódás nélkül napirendre tért a dolog felett. Tulajdonképpen a dolog már csak a szenatori lélektan szempontjából is fölöttébb érdekes kérdéseket vetethet fel. Felteszem, az egyetemi tanács ülésén felszólaló tanácsstagok hozzászólásukat nem írói munkásságuk részeként, hanem egy testületi tagság által érzett felelősségével fogalmazták meg. Ezt a gazdasági direktor úr választotta hangnemben minősíteni még akkor sem lenne ildomos, ha egyébként a kitünő, s tévedhetetlen férfiúnak igaza lenne, lévén a szenátorokat is megilleti – horribile dictu – a tévedés joga. Mindazonáltal a probléma gyökerei mélyebbek: az egyetem polgárainak (legyenek hallgatók vagy oktatók) az önbecsüléséhez hozzátartozik az, hogy választott képviselői érdekében telessenek fel a fizetett tisztségviselőknek abban a reményben, hogy arra szakmailag igényes (és emberileg is elfogadható) választ kapjanak. (S ha most azt vetnéd fel, nyájas olvasó, hogy ha az egyetemi polgárok méltóságával kapcsolatban támadnak ingerenciák, akkor méltóztatam volna máshol születni – hát el kellene ismernem, hogy a megpendített gondolat „...ha örült is, de van benne rendszer”.)

Félreértés ne essék: sem az egyetemi testület, sem egyes tagjainak védelmét nem szeretném fogadatlan prókátorként magamra vállalni, hogy azt ne mondjam: se ingem, se gatyám. De valahol azért titkon reméltem – már csak egyetemi polgári önbecsülésnek okán is –, hogy a méltóságukban (méltóság = ember voltunknak és értékünknek felelő tudata, ennek megnyilatkozása – mondja az értelmező szótár) megsértett szenátorokért az egyetemi tanács ki fog állni. De hát – bizonynyal – hallgatni arany.

Sőt, Arany:

„Ha egy úri lócsiszárral  
Találkoztam, s bevert szárral:  
Nem pöröltem, –  
Félre álltam, letöröltem.”

Illúzióim már nincsenek. De azért valahol egy kicsit szomorú vagyok.

Glosszátor

# Ők komolyan gondolják...

Hogy kik és mit? A nyugati fiatalok talán legaktívabb (AEGEE-s) része, és a közös Európa gondolatát. Ennél részletesebben erről majd egy kicsit később, előbb azonban elmesélem, milyen élmények alapján teszem a fenti kijelentést.

Szerencsésnek mondhatom magam, hiszen novemberben alkalmam volt részt venni két észak-olaszországi AEGEE-rendezvényen, egy meetingen Torinóban és az Education Working Group mobilitásáról szóló konferenciáján az adriai fűrdőhelyen, Riccionében. Már a Budapest-Torinó út is tartogatott érdekességeket. Az AEGEE-Budapesttől ketten utaztunk Torinóba, és mivel a nyári szezonon kívül a legolcsóbb (és a vonaton, illetve a repülőn kívül az egyetlen) közlekedési mód magyar-olasz viszonylatban a trieszti bevásárló út, így ezt vettük igénybe... Ennek köszönhetően a „pihentető” éjszakai buszozás után már hajnali négykor(!) a kikötővárosban voltunk. A többi utas sem értette, miért érkezünk meg ilyen korán, hiszen Triesztben ugyanúgy, mint a többi olasz városban, az üzletek kilenckor nyitnak. Utánunk még legalább 100-150 – főleg horvát – autóbussz érkezett, de azért szép számmal képviseltették magukat honfitársaink is... Szegény triesztiak ki sem merték dogni egész szombat délelőtt az orrukat otthonról, hiszen kelet-európai asszonyok csapatai rótták az utcákat, karjukon üres, majd lassan megtelő sporttáskákkal... Bevallom, nekem azóta is rejtély, mit érdemes Itáliában a keletieknek vásárolni, hiszen az általános árszínvonal a magyar áraknak talán kétszeresét is eléri.

De ez a nap nemcsak a kelet-európai bevásárló turisták lelkivilágának feltérképezésére szolgált; alkalmunk nyílt arra is, hogy megismerkedjünk az izgalmas, forgalmas nagyvárossal melyet éppen változatossága tesz vonzóvá: legalább nyolc nemzetiség és hat vallás képviselteti magát itt. Ebben a városban minden pillanatban érezhető, hogy Kelet és Nyugat, Észak és Dél, illetve a szárazföld és a tenger találkozásánál fekszik.

A trieszti nap után éjszaka vonattal utaztunk Torinóba, az AEGEE-meetingre (ez a kifejezés olyan rendezvényt jelöl, amely az új tagoknak nyújt betekintést a szervezet működésébe). Ott nagyon kedvesen fogadtak minket – az olaszok fantasztikus vendéglátók! –, és ez a szívéllyesség még nagyobb lett, amikor kiderült, hogy mindössze ketten(!) érkezünk meg az előre jelzett 32 résztvevőből... Ebben nyilvánvalóan szerepe volt a másfél héttel ezelőtti piemonti árvizeknek, amelyek azonban szerencsére nem okoztak komolyabb károkat a városban.

Persze, a mi éjszárásunkkal végül is – miután tenni úgysem tudunk semmit sem ellene – örültünk ezeknek a fejleményeknek, jól van, akkor legalább szócséplő előadások helyett majd várost nézünk, vásárolgatunk... Ám a szervezőkben ez fel sem merült – és igazuk volt! Ők úgy gondolták, rengeteg szervezőmunkájuk fekszik ebben az eseményben, és hogy az nekünk is mindenképpen hasznos lesz, ha minden az előzetes forgatókönyv szerint folyik, ha kettőnek, akkor kettőnek. A program hivatalos részének egy idegenforgalmi szakközépiskola konferenciaterme adott otthont. Ez a „hivatalos rész” a különleges körülmények miatt elég családira sikeredett, mégis volt néhány komolyabb program is. Az AEGEE egyik „lelke”, Vittorio Milánóból érkezett azért, hogy megismertessen minket a szervezet történetével. Őtöle nemcsak ezt, hanem valami sokkal fontosabbat is tanultunk: az egységes Európa gondolatát. Például Vittorio nem kevesebb, mint tizenegy nyelven képes meggyőzni valakit ennek fontosságáról...

Hiszen kulturális és egyéb különbségek Európa (vagy akár a világ) bármely országának fiataljai között elhanyagolhatóak ahhoz képest, ami közös bennük: mindannyian szeretnének békében élni, tanulni, szerelmesnek lenni, jó könyveket olvasni, jó filmeket nézni, jó zenét hallgatni... A meetingen hallhattunk még az AEGEE-Europe munkacsoportjairól, a nyári egyeteméről és azok fontosságáról stb.

Közben azért maradt időnk a város megismerésére is, és meg kell mondjam, kellemes csalódás volt! Itthon sokaktól hallhattuk, miért megyünk Torinóba, ronda ipari város, látnivalók nélkül. Azt hiszem, aki ilyeneket beszél, keveset látogatott még meg a magyar ipari városok közül... Igaz ugyan, hogy Torinó az olasz ipar egyik fellegvára (Fiat, Martini, Cinzano, Campari), de emellett különleges. Hangulataiban – miként a piemonti emberekben is – az olasz és a francia hatások keverednek, ez teszi a várost felejthetlenné. A meghatározó építészeti stílus a városban a piemonti barokk, ami kevésbé díszes, egyszerűbb, de légiesen könnyeddé teszi az épületeket. Az utcákon óriási a forgalom, miként az üzletekben és a híres torinói kávéházakban is. Tiszta időben pedig az Alpok hegykoszorúja koronázza meg a város panorámáját.

Egy Milánóban töltött éjszaka és rövid városnézés után immár egyedül utaztam tovább Riccionéba, ahol az Education Working Group és az AEGEE-Bologna szervezésében került sor a Fizikai és intellektuális mobilitás című konferenciára. Ez eredetileg egész Európának szánt volna, de ki tudja miért, a kb. 150 résztvevő 60%-a olasz, 38%-a pedig holland volt (ezenkívül még néhány országot, például Magyarországot is egy-egy ember képviselt), így az egész rendezvény sajátos olasz-holland jelleget kapott. Sok idő elment arról, hogy kifejezzen olasz vagy holland problémákat foglalkoztunk természetesen ezt kísérte a legnagyobb érdeklődés... Kiderült, hogy a nyugati és keleti hallgatók problémái, enyhén szólva, eléggé különböznek egymástól: például egy szekciósülésen arra kerestük a választ, hogyan lehetne népszerűbbé tenni a külföldi tanulmányokat a hallgatók körében. Szóba került, hogy szappanoperákban kellene külföldön tanuló egyetemistákat szerepeltetni. Ezek azok a pillanatok, amikor a keleti küldött egy kissé ideges lesz, mert észbe jut, hány-szoros túljelentkezés kísér otthon bármilyen külföldi tanulási lehetőséget...

Mindezek ellenére az AEGEE és Itália csodálatos élményekhez segítettek hozzá. Megismerkedtem külföldi egyetemistákkal, betekintést nyertem az olasz életbe, városokat láttam, és nem utolsósorban kedves olasz ételimeket ehettam. Mindenkinek csak ajánlani tudom, hogy éljen az AEGEE nyújtotta páratlan lehetőségekkel.

Erdős György

# Csak óvatosan az angol feministákkal

Utazásom fontosabbik része szakmai volt. A klasszikus brit Ph. D. más mint a mi egyetemünkön. Ott a Ph. D.-s hallgatóknak egy professzor a tutora, vele dolgoznak 3-4 éven át, attól függ mi a téma. A professzor esetleg előír néhány kurzust, amit látogatni kell, de végül is az első naptól kezdve a saját Ph. D.-jén dolgozhat. És már kezdet kezdetén megvan a fő csapásirány.

A kint töltött három hónapban sokkal többet fejlődtem, sokkal jobban haladtam, mint a tavalyi egy évben. Nagyon kedvem is volt hozzá. Birminghamben minden héten egyszer találkoztam a professzorommal, aki kollégaként kezelte és segített. Tony Bovairdnak, a professzoromnak hosszú haja van és negyvenegynéhány éves. Két helyre van bérlete. A helyi komolyzenei hangversenyszorozatra, meg az Aston Villa focimeccseire. Erről a két témáról bármilyen sok dolga volt, el lehetett vele beszélgetni. Az volt a módszerem, hogy először is megkérdeztem, látta-e a meccset hét végén? Hátradólt a székben, elkáromkodta magát és azután már jöhetett a Ph. D. Egy óra hosszat is beszélgettünk arról, hogy hol tartok, mit akarok, hogyan lépjek tovább, mit olvassak el, kivel találkozzam. És így, lépésről lépésre haladtam előre.

Nálunk, a közgázon miután még nem volt Ph. D., sok esetben most kell kitalálni, hogy legyen, mert amíg nem volt rá eset, addig nincs rá szabályozás. – Csaba Ph. D. témája a menedzsmentmódszerek alkalmazhatósága az önkormányzati szektorban. Itthon ugyanis sok önkormányzat átadott olyan tevékenységeket vállalkozóknak, amit korábban ők maguk láttak el. Szemétszállítás, tömegközlekedés, parkgondozás. És most bajban vannak, ha a külső cég, akivel szerződéses kapcsolatuk van, nem teljesít és nem tudnak velük szemben olyan szankciókat alkalmazni, mint korábban intézményen belül az illetékes osztályal.

– Az a kérdésem, miért választják a bürokratikus kapcsolatot helyett a piaci kapcsolatokat, milyen problémák vannak ebből és hogyan próbálják megoldani. Amit ebben a témában angolul írtak, kutattak, azt mind elolvastam. Kint rengeteg segítséget adtak a témához.

Legnagyobb személyes élményem az Astonban, hogy hogyan lehet egyetemi embernek lenni egy más kultúrában. Ott is kevesebbet keres az egyetemi ember, mint az üzleti szférában dolgozó. Persze az áránnyok egészen mások. Ott abból a kevesebből ugyanis vígan lehet élni.

Kinti tartózkodásom alatt egy plusz nadrágszilylukat híztam, mert az indiai konyha elképesztően finom és olcsó. Rádásul kénytelen voltam felkeresni ezeket a helyeket. Ott ahol laktam, húsz perc járásra, húsz indiai étterem is volt.

Birminghamben megszerettem a futballt is. Nagyon sokat néztem a tv-n is. Nem mondható, hogy focirajongó lennék, harmadéves egyetemista koromban voltam életem első focimeccsén. De az angol foci egészen más. Családi esemény, ahol a negyvenezres stadiont úgy megtölti a közönség hét végén, ahogy kell. Ott a játékosok a 90. percig felszántják a pályát, mert az utolsó percben is lehet gölt rúgni. És végighajtják a meccset ötödösztályú meccsen is. Iszonyú erősek, mert rengeteg meccset játszanak. Ha két ilyen nagy erejű ember összeütökzi a labdáért folyó küzdelemben, elájulnak. De aztán összeütik a tenyerüket és egymásra mosolyognak, merthogy sportolók. Azt a játékost, aki nem sportszerű, nem

Császár Csaba a vezetés-szervezés tanszék oktatója, mint Ph. D.-s hallgató, egy oktátsági félévet töltött Birminghamban, az Aston University business schoolján. A vele készült cikk első részét előző lapszámunk hetedik oldalán közöltük a következő címmel: Sikasztani csak névvel, címmel, telefonszámmal. Ezúttal a cikk második, s ezzel befejező részét ajánljuk olvasóink figyelmébe.

tiszta, azt a közönség sem szereti. Nagyon szép volt látni a fair play-t a pályán. Az angolok nemcsak beszélnek róla, hanem csinálják is.

**M**inden héten jártam dzsesszklubba. Úgy néz ki, mint a gengszterfilmekben. Fekete falak, diszkrét világítás, kényelmes bőrfotelekben ül az ember és minden este élőzene van. Egyik alkalommal egy zenekar harmincas évekbeli ruhákba öltözve játszott, tökéletes gengszterfilmhangulat volt. Tradicionális dzsesszt játszott és a pincérek halkan hordták az italokat. Ha valaki több sört ivott és hangosabban beszélt, megkérték, hogy menjen el. Itt, amikor a fő szám megy, akkor mindenki csöndben van és hallgatja a zenét. Rádásul egyáltalán nem egy drága hely.

Utazás szempontjából Csaba igyekezett minden lehetőséget kihasználni. Járt Londonban. Egy ismerőse azon a környéken lakik, ahol az ipari forradalom kezdődött, Iron Bridge-ben. Ez Birminghamtól 20 km-re van. Két hét végét töltött ott nézelődéssel. Itt épült az ország első vasúdjára. Ma skanzen virág a múlt századi házakat, gyárakat, egyebeket. Élő kisváros, ahol asztalos, pék, kovács is van. Ruhájuk, szerszámaik olyanok, amilyenek a múlt században voltak. 150 évvel ezelőtti technológiával működik a bánya is. A városba lépve, a bankban át lehet váltani a pénzt régi angol fizetőszekre, és ezzel a nem tízes számrrendszerű pénzzel lehet fizetni mindenütt. Aki itt jár, 200 évvel ezelőtti érezheti magát. Gyerekek rohanganak az utcán, 150 évvel ezelőtti ruhákban.

– Az itt lakók többnyire önkéntesek, kosztalt, kvártélyal. A skanzen egyébként alapítvány. Angliában a jótékonyági alapítványok rendkívül profi módon működnek. Sokszor a legjobb üzleti tanácsadók segítenek nekik, és ez meg is látszik rajtuk, annyi pénzt gyűjtötenek. A skanzen minimális állami támogatást kap. Akik alapították, azok tartják fenn. Itt mindenki nekem mutogatott, magyarázott, hogy hogy is volt régen. Jártam még Coventryben és Vorchesterben is. Amúgy nem nagyon mozogtam, mert reggel elmentem az egyetemre, könyvtárba, órára és hazajöttem.

**É**s azt képzeld el, amikor egy fekete anyától és egy indiai apától születik egy lány. Gyönyörű. Az ember könnyebben észre is veszi, mert egy kevésbé szép környezetben még inkább kiemelkedik, szinte világít – lelkenkedett az egzotikus szépségekről Csaba. A nők egyébként döbbentet keltettek benne.

– Ha előregedsz egy nő az ajtóban, akkor két eset lehetséges. Vagy azt mondja, te ne próbálj velem kivételezni, szexista disznó. Ez szélsőséges eset, de mindenképpen kikéri magának. A másik eset, ha rád néz, elolvad és azt mondja: ó, köszönöm, mert számára ez annyira szokatlan. Az újságban, tv-ben a feminizmus teljesen elfogadott dolog. Ennek egy felszínes, hétköznapi megjelenése, hogy senkit, sehova előre nem engednek, kabátot nőkre fel nem adnak, de nem is várják el, ahogy legalábbis én tapasztaltam.

A vasárnapi újságok hét végi mellékletében hosszabb kulturális rovatok voltak, és ha idom engedte, el is olvastam azokat. Ezekben többször megjelenik az a feminista álláspont, hogy én egy nő vagyok, van egy gyermekem. Az apjának ehhez semmi köze nincsen, mert a gyerek az enyém. Alkalmasint a barát-

nómmal élek, a gyerek, akit fölnevelek magamnak, idővel gondolt visel rám. A férfi tíz percig volt itt, amíg megcsinálta, s nekem többre nincs szükségem.

Eleinte furcsálltam ezt. Három, négy egyedül élő nő volt környezetemben. Velük beszéltem ezekről a dolgokról. Véleményük szerint a férfikultúra, amely általános, mindenhol elnyomja a nőket. Ezért meg kell teremteni a női kultúrát is. Amikor megkérdeztem, mi az a női kultúra, rendszerint megsértődtek, mert úgy vélték, kiröhögöm őket, úgy gondolom, női kultúra nincs is. Női kultúrának minősítenek mindent, ami nem erőszak, nem ordítás, hanem valami más. Számomra ez az egész érthetetlen volt, már csak azért is, mert az én gondolatvilágomban a nő különleges helyzetet élvez. Az én hitvallásom, hogy mindent a nőért. Otthon is, és amennyire lehetséges, a munkahelyi kapcsolataimban is ez vezérel. Amennyiben a feminizmus azt jelenti, hogy kiöljük a nemiséget az emberek közül, azt elég nagy ostobaságnak tartom. Izgalmasabb dolgot nem nagyon tudok elképzelni a nemiségnél.

Nem panaszkodhatunk, ma már hozzánk is elég frissen érkeznek a legújabb filmek. De aki Nyugaton tartózkodott, az hazatérve mindig egy kicsit előbbre tart a mozifilmnézésben.

– A tv-ben láttam egy érdekes filmet, de itt a mozik fogják vetíteni, és valószínűleg az lesz a magyar címe, hogy „És a zenekar játszott tovább”. Az AIDS felfedezéséről szól ez a film, amit csoportomnak is ajánlani fogok, hogy feltétlenül nézzék meg. Kevesen tudják, hogy egy szociológus találta ki, hogyan terjed az AIDS. Fölvette a betegek adatait és feltérképezte a kapcsolataikat. Miután tudta mindről, hogy homoszexuális, a megajzott kapcsolathálózatból találta ki, hogy a kór valószínűleg szexuális érintkezés útján terjed. A film bemutatja, hogy az Egyesült Államokban mit jelentett az akkori biológus-, orvosközösség személyes hiúsága, az egészségügyi bürokrácia anyagi szemlélete az AIDS szempontjából. 20 ezer ember kapta meg a kórt, mert amikor kiderült, hogy a betegség vér útján terjed nagy valószínűséggel, de nem 100 százalékosan, akkor a vér összegyűj-

tásával, kezelésével és szállításával foglalkozó cégek leszavazták a tesztelést. Ez egyébként dokumentumfilm. Mindenki a saját nevével szerepel benne, de sikeresen játsszák. Kicsit szomorú, mert azt mutatja, hogy a bürokrácia nagyon fontos kérdéseket is eldönthet.

– És amiről Csaba utójára beszélt, fontosságánál fogva együtt üzenetnek is szánta a magyar egyetemi társaságnak.

– Még Astonban tanultam meg, hogy a számítógépes hálozatok valóban az információs autósztáradat jelentik. Ez él, van és működik. Tudós közönségek ily módon beszélnek, így társalognak egymással. Egy üzenet, egy kérdés eljuttatása a témában érdekeltekhez, öt perc. Minden, mindenhol elérhető a számítógépeken keresztül.

**V**égignéztem egy rögbimeccset a tv-ben, de nem ismertem a játék szabályait. Másnap megkérdeztem a számítógéptől. A rengeteg adatbázis egyikében, egy ausztrál számítógépben benne volt. Vagy amikor a Monthly Python filmek után érdeklődtem, kiderült, hogy az USA-ban és Edinboroughban is van egy számítógépközpont, amelyik úgy működik, mint egy könyvtár. Megtalálható rajta minden. Többek között Monthly Python összes forgatókönyvének zenéje és szövege. Rengeteg szolgáltatás működik. Az Egyesült Államokban, ha valaki megjelöli, melyik folyóirat érdekli, akkor annak minden megjelenéskor elküldi a tartalomjegyzékét. Ezt a szolgáltatást természetesen innét is lehet használni.

Az Astonon 100 vagy 200 számítógép van kiteve nyitott szobákban, és használják is őket. Ott is persze a diákok jobban értenek a számítógéphez, mint a tanárok. Több mindent használnak, de hát ez így természetes. Mindenesetre számomra ez mellbevágó érzés volt. Persze itthon is sok minden megvan és hozzáférhető. Még nem olyan kényelmesen és gyorsan, mint ott, de ez is előbb-utóbb változik. Ez egy új valóság, amit beszélni, ismerkedni lehet, ahol gyorsan megtudhatjuk, ami érdekel bennünket. Nemcsak számítógépes komputeragyuőrületek használják, hanem mindenki. En úgy érzem, ez olyan terület, amire érdemes rákapcsolni és egy idő után muszáj is, mert a nemzetközi szakmai információ ezeken a csatornákon is folyik.

## Meztelen igazság

A szextől még mélyebbe

érezted már ezt is és az ellenkezőjét is... a szerelem, amire úgy vágytál, hogy megtartsd, egyszer csak elhagyott. Vagy talán már elgondolkodtál a lehetőségeken, hogy a szex nyújtotta pillanatnyi öröm egész életre szóló nem kívánt következményekkel járhat.

A Timóteus Társaság, amely egy keresztény diákszervezet, március 2-án 18.30-kor az ELTE Gólyavárban előadást szervez a párkapcsolatok témájában, ahol választ keressünk számos kényes kérdésre. Az előadó Josh McDowell lesz, aki már több millió diáknak beszélt, könyveket is írt az együtt járásról. (Már magyarul is olvasható a Nokedl milyen szerelem kell, a Szerelm titka és a Több mint ács.) Josh így vall nézeteiről:

„Ha a fiatalok nem tudják, hogy Isten miért mondja, hogy a házasságig várni kell a szexszel, akkor hiányozni fog számukra egy fontos alapkövetkező meggyőződésükökhöz. És egy generáció erkölcsi meggyőződés nélkül szétmorzsolódik a mai engedékeny társadalom nyomása alatt. Ez az, ami most éppen folyamatban van.

Attól tartok, hogy gyenge erkölcsi meggyőződéssel a fiatalok vevők lesznek arra a ravasz hazugságra, hogy az Isten által megszabott erkölcsi normák áthágása nem is olyan rossz. Igaz, élvezetet jelenthet bizonyos időre, de messzire nyúló következményei vannak érzelmileg, pszichológiailag, fizikailag és lelkiileg. Isten nem valamilyen kozmikus örömgylökös, aki megtámadja a fiataloktól az együttléti örömet. Ő mennyi »szerelempárti«. Ez az, amiért ő először tiltásokat ad nekünk a szexre vonatkozóan.

Ő tudja, hogy a szex arra lett teremtve, hogy teljesen élvezni lehessen, de ez csak a szerető hűség, figyelem, tisztelt, türelem, önfegyelm és bizalom kontextusában – a házasság szerető elkötelezettségében – lehetséges.

Tehát, amikor Isten azt mondja, hogy »Várj«, két pozitív dolog motiválja: hogy megvédjen bennünket és gon-

doskodjon rólunk. Ezt minváltik a szerelem. Bizonyára denkinek tudnia kell.”

A Több mint ács című könyv (amit Josh írt) az első között volt, amit elolvastam, miután megismertem Jézust. Ebben részletesen leírja, hogy mire jutott a kereszténység alapjait vizsgálva. Hiszen ő sem volt mindig keresztény. Egyetemista éve alatt 1959-ben nyomozásba kezdett, hogy egy tanulmányt írjon, amely végérvényesen megcáfolja a kereszténységet és a Bibliát. A terhelő bizonyítékok keresése közben azonban olyan történelmi tényeket talált a Biblia megbízhatósága mellett, amik megváltoztatták meggyőződését.

A kezdeti kétségek után, ahogy jobban megértette a számára új ismereteket és tudta, hogy miért hisz – egyre inkább övé lett az a boldogság és szabadság, amire vágyott. Josh így vall erről a Több mint ács című könyvről:

„Tinédzserkoromban boldog akartam lenni. Ebben nincs semmi rossz. Én akartam lenni a legboldogabb ember a világon. Azt is akartam, hogy az életemnek értelme legyen. Választ akartam olyan kérdésekre, mint: Ki vagyok én? Mi a csodának vagyok én itt? Hova megyek?

Sőt ezeken felül még szabad is akartam lenni. A világ legszabadabb embere akartam lenni. A szabadság számomra nem az, hogy oda megyek, ahová akarok, és azt csinálom, amit akarok. A szabadság egyenlő azzal, hogy van erőd megtenni azt, amiről tudod, hogy meg kell tenned. A legtöbb ember tudja, mit kellene tennie, de nincs hozzá ereje, hatalma. Rab-ságban élnek, meg vannak kötözve.”

Nagy biztatás volt ez számomra, s hasonló célokkal kezdtem el megismerkedni Jézussal. Most már tudom, minél jobban megismerem őt, annál jobban enyém lesz az a boldogság, amit én is keresek. Sok szeretettel hívlak, gyere és hallgasd meg Josh előadását. Hely és idő tehát: Gólyavár, március 2-án este fél hét-kor.

B.

## A tudomány ereje

**A**zt mondja az asszony, hogy tudományosan kellene táplálkozzom. A tudomány erejével meghosszabbíthatom az életemet. Egy ilyen csodás élet meghosszabbításáért az ember mindenre kész, próbáljuk meg. Mindenekelőtt a koleszterinre kell ügyelni. Kiszámítottam, hogy mennyi olyat ehetek, ami hathat a koleszterinszintre. Semennyit. Császárhús, téliszlámi, tojás – törölve. Még szerencse, hogy amúgy is megfizethetetlenül drága mindegyik. Csokoládé szintén tiltott gyümölcs. Két hónap múlva ellenőrzés: alig valamivel magasabb a koleszterinszint. Viszont teljesen eladósodtam, mert vagyonszűkítő diétás ételre. Krumpli, zöldségek, sovány sajtok ma már luxuscikkek – de az ember az egészségéért mindent megtesz. Az anyagi fedezet megteremtésére szerződést kötöttem az üzemi lappal egy cikksorozatra. A honoráriumként járó díjmentes lappeldányokat azután eladom és ezzel finanszírozom a koleszterindiéta többletköltségeit.

Vigyázni kell a testsúlyra is. A túlsúlyt célszerű diétával kell lefaragni. Vasárnapon néhány tudományos igényű fogyókúrás könyvet. Rájöttem, hogy a táplálkozástudomány és a közgazdaság-tudomány edestestvérek. Az egyikben elhízott, dohányzó és az alkoholbetegség határán ingadozó emberek javasolnak hosszú életet garantáló tuti fogyókúrarecepteket, miközben a dohányzás és az alkoholizálás káros hatásai elleni küzdelemhez is kitűnő ötleteik vannak. A másikban pedig csatlakoztatlan gazdaságpolitikai csodaszereket kínálnak a szenvedő emberiségnek azok a szerencsések, akiknek nem kellett a gyakorlatban bizonyítaniuk. Azok, akik módot kaptak javasataik megvalósítására, szintén nem keserednek el, csak megbuknak és utána rövid ideig profilt váltanak. Könyvelés-kutatók lesznek. Gátoló körülményeket kutatnak. És találnak. Ezek persze mindig objektívek. Ha ezzel végeztek, visszatérnek eredeti szakmájukhoz: tovább gyártják csatlakoztatlan gazdaságpolitikai receptjeiket.

Mire kell még ügyelni, ha helyesen akarunk táplálkozni? A külföldi szakfolyóiratokra. Külföldön természetesen nem valamely dogmatikusan értelmezett állandó földrajzi kategóriát

kell érteni. Volt idő, amikor a külföld túlnyomórészt tőlünk keletre fekvő térséget jelentett. Újabbban a külföld teljesen eltolódott nyugati irányba. A tudósok gusztagusától függően Nyugat-Európában vagy a tengeren túl található. A legjelentősebb táplálkozástani eredmények főleg Amerikában születnek. Most nem arra gondolok, hogy fontos népelelméleti cikkek, az olcsó tömegtáplálék, a krumpli és a kukorica onnan származik. Annál kevésbé gondolhatok erre, mert a krumpli ma már inkább a kibontakozóban lévő újburzsoázia tápláléka, míg a kukorica fő fogyasztója a gyérülő számú és megfizethetetlenül drága négylábú disznók helyett a növekvő számú popcornárus lett. Másról van szó. Tudományos folyóiratban olvastam néhány éve, hogy amerikai tudósok kimutatták: a kenyérfogyasztás árt az egészségnek, mert például a rizsevő – és egyben kenyér nem evő – népek körében jóformán ismeretlen a gyomorfekély. Nagy nehezen leszoktam a kenyérről, ami szerintem különben az étetek egyik királya, de legalábbis főhercege. A jó közérzet mellett, amit a helyes táplálkozás tudata okozott, jellemerőm szilárdasága is fokozta büszke öntudatoságom. Am egy szép napon fontos amerikai tudományos eredményről tudósított a sajtó. Megtalálták a gyomorfekélyt kiváltó kórokozót, amit antibiotikumokkal el lehet pusztítani. Szóval mégsem a bűnös. Nyomban megettem több szelet egészségtelenül friss kenyeret. Egyben elhatároztam, hogy visszatérek a hagyományos eljárásokhoz.

Vettem egy kályhát. Azóta ebben tüzelem el a szakirodalmat. Elolvasás előtt. És tudományosan csak olyat eszem, amit szeretek. Ha ki tudom fizetni...

Szigeti Endre

Alapítványt hoztak létre szülei és testvérei a IV. éves közgazdasági hallgató, Sádtt Győző emlékére, akit 1992. május 11-én a Skála pénzzsállító autójának kirablásakor ért halálos lövés. Az alapítvány tőkéje Győző megtakarított pénzéből, a szülők, a barátok, vállalatok adományából és a Soros Alapítvány hozzájárulásából állt össze. Andorka Rudolf, egyetemünk rektora is támogatásáról biztosította az alapítvány létrehozót.

## PÁLYÁZATI FELHÍVÁS!

A Sádtt Győző Alapítvány pályázatot hirdet a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem II., III., és IV. éves hallgatói részére. A pályázat elbírálásakor az alapítvány kuratóriuma előnyben részesíti azokat,  
- akiknek tanulmányi eredményük - kedvezőtlen szociális körülményeik ellenére is - meghaladja az évfolyamátlatot,  
- akik közösségi tevékenységükkel kivívták társaik elismerését,  
- akik a tanulást mellett szakmai vagy egyéb munkát végeznek,  
- akik tudományos diákköri tevékenységükkel, illetve szakmai pályázatokon való részvételükkel hozzájárultak ahhoz, hogy jó közgazdászokká váljanak.  
A legjobb hat-nyolc pályázót a kuratórium - az alapítványi tőke kamatából, illetve a Soros Alapítvány kiegészítő támogatásából - egyszeri pénzbeli támogatásban, vagy ösztöndíjban részesíti.  
A pályázatok beérkezési határideje: 1995. április 15. Cím: Sádtt Győző Alapítvány, 1113 Budapest, Bartók Béla út 60. Az eredményhirdetés ideje: 1995. május 11., melynek helyéről és pontos idejéről a nyertes pályázókat a kuratórium levélben értesíti.  
(A Sádtt Győző Alapítvány számlaszáma: 219-98636-021-32947.)

### HANGSZERESÉK!

Ha közgázos vagy és bármilyen hangszerezen játszol, gyere a közművelődési titkárságra!

Igyekszünk lehetőséget teremteni, ha van rá igényetek és persze kedvetek, hogy megismerjétek egymást, tudjatok egymásról, esetleg összeálljatok duóznál, trióznál, kamarazenél. Adott esetben még szereplési lehetőségeket is tudunk ajánlani, mind szólóistáknak, mind csoportoknak.  
Várunk titeket!

(Közművelődési titkárság: főépület fszt. 22.)



### Díjazottak

A szociológiai tanszék által az első- és másodévesek részére meghirdetett tanulmányi versenyre 18 hallgató nyújtott be dolgozatot. A tanszék oktatóiból álló zsűri a pályaművekből kettőt nem fogadott el, a többiekét az alábbi módon értékelte.  
Első helyezett **Pataki Judit-Monostori Kinga**: Társadalomkép az általános iskola alsó tagozatos olvasókönyveiben c. dolgozattal. Díj: 12 pont és 10 000 forint.  
Második helyezett **Nagyfalusi Éva**: Az apátfalvi tradicionális közösség c. dolgozattal. Díj: 11 pont, 7500 forint.  
Harmadik helyezett **Kelemen Gábor**: Kábulat avagy a kábítószerelvezet napjainkban. Díj: 10 pont, 5000 forint. Kiemelkedő teljesítményéért **Takács Tamás** és **Tártai Miklós** tíz, **Hangai Gábor Miklós** pedig hét pontot kapott. A kiírási feltételeknek megfelelően az elfogadott, de helyezést el nem ért hallgatók öt pontot szereztek.

Szociológiai tanszék

### Tájékoztató

1. Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal szakmai segítséget nyújt olyan szakdolgozatok készítéséhez, melyek a hulladékgazdálkodás kérdéseivel foglalkoznak.  
Intézményi konzulens: Hóka Sándor. Telefon: 266-8689.  
Egyetemi konzulens: dr. Kerekes Sándor, egyetemi tanár (199. sz.), dr. Péterfi János, egyetemi docens (360. sz.).  
2. A Budapesti Nagybani Piac Rt. és az Altus Rt. szakmai segítséget nyújt a zöldség-

gyümölcs kereskedelem fejlesztési lehetőségeivel foglalkozó szakdolgozatok készítéséhez.  
Vállalati konzulens: Földi Tibor (Altus Rt.). Telefon: 111-4438, 111-7623.  
Vállalati konzulens: Mayer János (B. N. P. Rt.). Telefon: 285-5400/204.  
Egyetemi konzulens: dr. Péterfi János, egyetemi docens (360. sz.).

Alkalmazott gazdaságtan tanszék

### Pályázati felhívás

A Hungarocamion Rt. a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemmel kötött megállapodás alapján az 1994/95-ös tanévre pályázatot hirdet az alábbi témakörökben:

1. Az Európai Unió közlekedéspolitikája, a magyar közlekedéspolitikára számú adóó következtetések. Vállalati konzulens: Dr. Pápolczy Péter. Telefon: 251-3934.  
2. A magánsektor kialakulása a magyarországi közúti fuvarozásban. Vállalati konzulens: Vargáné Bálint Katalin. Telefon: 252-4880.  
3. Egy külkereskedelmi reláció feldolgozása szállítványozói szempontból. Vállalati konzulens: Martin István. Telefon: 252-7172, 252-7373.  
4. A közúti közlekedés és a környezetvédelem kompromisszumai. Vállalati konzulens: Ficzek György. Telefon: 252-3970.  
(A témakörök tematikái a 360-as szobában vehetők át.)

Pályázhatnak az egyetemen e tanéven tanulmányokat folytató hallgatók, egyéni, illetve kollektív pályamunkákkal.  
A pályamunkákat bizottság minősíti.  
A pályadíjak átadására az 1995. szeptemberi tanérvnyitón kerül sor.  
I. díj 30 000 Ft  
II. díj 20 000 Ft  
III. díj 10 000 Ft  
Beadási határidő: 1995. június 30.  
Beadás helye: Alkalmazott gazdaságtan tanszék.  
Tanszéki konzulens: Dr. Péterfi János egyetemi docens (360. sz.).  
Alkalmazott gazdaságtan tanszék

## ORSZÁGOS TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS KERESKEDELMI BANK Rt.

### Jegyek

A színművészeti főiskolások előadásaira, az Ódry Színpadra jegyeket lehet igényelni a Köz- művelődési Titkárságon. A márciusi műsort ugyanott, illetve a paravánokon olvashatjátok.



A Közgazdász DiákCentrum következő műsora március 3-án, pénteken este 20.30-03.00-ig: Koncert: a **LOVE** együttes. Mozifilmek: **Frankenstein (Mary Shelley)** (am., fsz.: Robert De Niro, Kenneth Branagh); **Junior** (am. vígjáték, fsz.: Arnold Schwarzenegger, Danny DeVito, Emma Thompson). Nonstop funky and soul disco (d. j.: **Szeles Tibor & Mihálszky Tamás**). Jégkrémbar, koktélbár, salátabár, teaház, karaoke-show.

Március 10-én, pénteken este 20.30-03.00-ig: Koncert: a **Tátrai Band**. Mozifilmek: **Kakukktójas** (am.); **Négy esküvő és egy temetés** (angol, fsz.: Hugh Grant, Andie MacDowell). Nonstop funky and soul disco (d. j.: **Szeles Tibor & Mihálszky Tamás**). Jégkrémbar, koktélbár, salátabár, teaház, karaoke-show.

## KÖZGAZDÁSZ

A BUDAPESTI KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

Főszerkesztő: Molnár Gabriella  
Szerkesztőség: Budapest IX., Fővám tér 8. 1093  
Telefon: 217-4548  
Kiadó: BKTE  
95-1203  
Szikra Lapnyomda Rt. Budapest  
Felelős vezető: dr. Csöndes Zoltán elnök-vezérigazgató  
ISSN 0230-7529

## Könny és vicc határán

Szép a már bezárt, elhagyott, átépítés előtti nagycsarnok, és szép, hogy a fiúk valahogy bekeretöztek filmet forgatni. Jók a fiúk is a filmen - na jó, szépek is - főleg, amikor szeretetről, magányról, élhető életéről beszélnek. Néha konyhaasztal mellett, néha foci előtt, kézenálva, levegő után kapkodva, strandon, parkban, erdőben. Van, mikor szavakkal, van, hogy mosollyal, fintorral, csönddel. Hogy komolyan gondolják-e, az persze nem derül ki. Amúgy férfimódra minden gesztusukat könny és vicc határán tartják, ott, ahonnan az még egy hátbavágással visszavonható: „Ugyan haver, csak nem vetted komolyan?”

A legszebb mégis az, hogy ez a film van, mostantól nemcsak úgy otthon, a házimoziban, hanem iktatva, leltárban, filmszemletartozékként, leta-

torászik, kazettát vásárol és filmet csinál. Hogy amatőrök lennének, azt senki komolyan nem állíthatja, hisz a Közgazdász Vizuális Brigád emberemlékezet óta van, forgat, zugetit. Epp ez



benne a szomorú vicc: hogy nincs az a siker (amatőr-fesztiváli díj, teltházas filmszakma mára elalapítványozta a kollégiumi vetítés, közszolgálati tévé megbízatás, országos lapbeli mel-

kercek nélkül hiányos a mi hetvenes-nyolcvanas-kilencvenes évtizedünk. Hogy velük együtt mennyire az, azt éppen ezek a filmek dokumentálják.

Ilyen az Élet - ez az ideji filmszemlére hivatalosan is benevezett és a zsűfolt házas bemutatott vetítésen nagy sikert aratott munkájuk. „A film arról szól - írják -, hogy mindennél nagyon sok a gond, a világ darbjaira esett szét, de mi nem adjuk fel. Múlnak az évek, nőnek a gyerekek, csöpög a csap és mi még mindig itt vagyunk, tesszük a dolgunkat. Az erdőben farkasok kószálnak, az épületeket lebontják, új betegségek ütnek fel a fejüket, de az emberek nyáron még szoktak nyaralni...”

Igy igaz. Az Élet szép. Legalább egymást ne tekozoljuk.

M. G.

(Ilyen az Élet. A Közgazdász Vizuális Brigád kísérleti fikciós nagyjátékfilmje. Készítette: Czabán György, Ganczer Sándor, Pálos György, Szőke András. A film a Közgazdász Vizuális Brigád produkciójában, az alkotók és a résztvevők anyagi hozzájárulásával készült 1991 és 1995 között.)

CAMA

# COME AND MANAGE A MULTI MILLION DOLLAR BUSINESS FOR 2 DAYS

Are you tired of theoretical lessons?  
Come to the **PROCTER & GAMBLE BUSINESS MANAGEMENT WORKSHOP** and be part of the real business world in practice. Develop management skills by working with Procter & Gamble Managers on a business project drawn from their own experience.

**Application criteria:**  
\* Graduation in 1995 or 1996  
\* Working knowledge of English

The seminar will be held in Budapest April 5-6 1995 and will be in English. Travel and accomodation expenses will be paid for those students selected. For application forms contact us no later than March 17, 1995.

**P&G Hungary BMW, Budapest 62, Pf. 243 1391.**  
Attn.: **Monika Buzásy**  
Phone: 269-65-02

Old Spice

always

Old Spice

### Hallottad már, hogy mi is a Procter & Gamble Business Management Workshop?

Ez egy 2 napos kurzus diákoknak. A Workshop első részében a résztvevők betekintést nyernek a Procter & Gamble működésébe a cég felső vezetőinek előadásában, míg a második részben egy **valós tényeken alapuló esettanulmányt** játszanak végig. A munka csoportokban folyik és aktív részvételt igényel a résztvevőktől. A csoportmunkát a Procter & Gamble munkatársai segítik a helyszínen. A Workshop során a résztvevők ismereteket szereznek marketing stratégiákról, pénzügyi tervezésről, termékfejlesztésről, reklámtervezésről és egy új termék bevezetésének fő állomásairól.

**Ha megtetszett, az idén téged is várunk!**

**Jelentkezési lapot az egyetemi postaládában vagy a plakátokon olvasható helyeken találsz.**